БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 130 (8962)
ИЮНИИН 5
ПЯТНИЦА
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ГАБЬЯАТА ХЭРЭГҮҮДЫЕ БҮТЭЭХЫН ТҮЛӨӨ

оммунистическэ парти, Совет эн арадай ажахын, наука он соёл культурын бүхы һалбауудта хүдэлхын тула һайн мэрэлтэй олон мянган кадрнуудые үжүүлэн бэлэдхэһэн байна. хадаа манай ехэ туйлалтануунэгэн мүн.

ССР-эй арадай ажахые хүгжөөдолоон жэлэй түсэб дээдэ болон да эрдэмтэй мэргэжэлтэдые шадаа бүри олоор бэлэдхэн гаха гэжэ хараална. 1959—1965 үдай туршада ороной дээдэ һурлинууд 2300 мянган мэргэжэлтэ бэлэдхэхэ юм. Энэнь үнгэрһэн оон жэлэйхиһээ 6 мянган үүдээр олон болоно. Ерэдолоон жэлэй туршада илангаяа ническэ дээдэ һургуулинууд гөөр хүгжэхэ байна.

959 оной һуралсалай жэлдэ ронойммнай дээдэ һургуулинуудые мянган хүн дүүргэхэнь, тэрэ до 100 мянгаһаа олон хүн ажал һамжангүй һуража дүүргэнь. Дээдэ һургуулинуудна 90 ган инженер, 30 мянгаһаа олон оном болон зоотехник, 20 мян врач, олон мянган экономист, ансист, юрист, болон багшана, мүн бусад олон мэргэжэлтэ Эхэ орондоо үгэхэнь. Мүнөө ы вузууд болон техникумүүдтэ гууляа дүүргэгшэдые хубаадаг гүрэнэй комисси хүдэлмэ дүүргэжэ байна.

Дээдэ болон дунда эрдэм үгэдэг хай һургуулинуудые шэнэдхэн илгаха ябадал мэргэжэлтэдые эдхэхэ хэрэгые бүри һайжаулха зорилготой байхаһаа гадна, эниие зүбөөр хубаарилжа, аша тэйгөөр хэрэглэхэ зорилготой Энэ гүрэн түрын удхашанар хэрэг болоно. Вузуудые дүүршэдые олоһон мэргэжэлээрнь аллуулха, тиихэдээ сэхэ үйлэдндэ—завод болон барилганууд, хоз болон совхозуудта, тэрэшэ һургуулинууд, больницанууд, үчна болон культурно-гэгээрэлэй хи зургаануудта хүдэлхөөр эльхэ зорилго табигдана. Предияти, эмхи зургаануудай хүтэлрилэгшэд залуу мэргэжэлтэдые оһон мэргэжэлһээнь ондоо ажал гү, али захиргаанай аппарадта рэглэхэ ёһогүй.

Залуу мэргэжэлтэдэй хаана хүлхэ, хэды мэргэжэлтэд хэрэгтэй айһан тухай, мүн тэдэниие ажал дэлмэреэр, материальна талаа а хайшаагаар хангагдаха байһан хай мэдээнүүдые диилэнхи олон внархозууд, ажалшадай депутаудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, нистерство болон захиргаанууд г соогоо үгэһэн байна. Гэбэшье рим министерство болон захиранууд һургууляа дүүргэгшэдые хитэйгээр хубаарилха болон лэн угтаха талаар муугаар бэдхээ. Дээдэ эрдэмтэй залуу мэржэлтэдтэ хүдэлмэри үгэхэ хэрэе Казагай, Таджигай ССР-эй инистерствонүүд, захиргаанууд, рэшэлэн Башкириин, Кемеровэй лон бусад зарим совнархозууд жагайруулна. Тиихэдэ РСФСР-й Гэгээрэлэй министерство, Кирзиин, Молдавиин, Латвиин, Воронежой совнархозууд залуу мэргэлтэдтэ ажал үгэхэһөө арсаһан айха юм.

Совнархозуудай, министерство олон захиргаануудай, предприя болон эмхи зургаануудай хүтэлрилэгшэдэй уялга гэбэл, эдэ дуагдалнуудые усадхажа, дээдэ һургуулинуудые дүүргэгшэдые зүбөөр хэрэглэхэ болоно.

Советскэ вуз болон техникумүүдые дүүргэгшэд ушар ёһо гүнзэгыгөөр мэдэхэ байһанаа, манай орон доторхи коммунистическэ байгуулалтын агуухэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа үгэхэеэ эрмэлзэжэ байһанаа мэдүүлнэ. Тэдэнэй олонхинь хаана кадрнууд ехээр дутал данаб, тэндэ саг үргэлжэ хүдэлхөөр эльгээгыт гэжэ гуйлта хэнэ. Совет залуушуулай патриотизм болон ажалай эдэбхи үүсхэл тухай тодорхойлон хэлэхэ зуураа, Киевтэ нүхэр Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ һэн: «Олон мянган залуу хүнүүд шэнэ газар элдүүрилхээ баяр баясхалантайгаар ошоно. Манайда иимэ хүнүүдэй байһандань баярланабди. Тэдэнэр партиин уряалһан тээшэ, эгээн бэрхэшээлтэй хэрэг бүтээхэеэ дуратайгаар ошоно».

Мүнөө үедэ СССР-эй зүүн зүгэй районуудта асари ехэ барилганууд бодожо байна. Тэндэ һайн мэргэжэлтэй кадрнууд ехээр дуталдана. Энээниие гүнзэгыгөөр мэдэржэ, олон мянган залуу мэргэжэлтэд Эхэ оронойнгоо эгээн холын булан тохойдо ажаллахаяа, асари ехэ долоон жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахаяа ошодог байна.

Коммунизм байгуулжа байһан залуу хүнүүдэй баатаршалгын дэлбэрэн һалбаржа байхада, түрэл гүрэнэйнгөө эльгээһэн ажалда хүдэлхэ гэһэн залуушуулай эрмэлзэлгын бадаран хүгжэжэ байхада, зарим студентнүүд дурадхагдаһан газарта ошохоһоо арсана. Энэ огто таарамжагүй ябадал гээшэ. Тиихэдэ заримашуул ямаршье аргаар город газарта үлэхэ гэжэ оролдоно. Иимэ ябадал олониитын зүгһөө буруушаагдаха ёһотой. Вузуудай партийна, комсомолой организацинууд иимэ ябадалһаа зүб тобшолол хэжэ, студентнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаха уялгатай.

Залуу мэргэжэлтэд һуража байхадаа, ехэ эрдэм абаа. Гэбэшье манай орон дотор наукын, техникын, экономикын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан үедэ мэргэжэлтэд эрдэм мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, хүдэлмэришэд болон колхознигуудай түрүү дүй дүршэлые халан абажа байха, ниитэ-политическэ мэдэрэлээ дээшэлүүлжэ байха зэргэтэй.

Вуз, техникумүүдые дүүргээд, үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байһан залуу кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые эрид шууд усадхаха шухала. Нютагай партийна, профсоюзай, комсомолой органууд залуу мэргэжэлтэдэй ажабайдал, ажал-ябуулга тухай анхаралаа хододоо хандуулжа байха, тэдэниие ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха ёһотой. Тэдэниие гэр байраар хангаха хэрэгтэ анхаралтайгаар хандахыень ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй.

Залуу мэргэжэлтэд түүхэтэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ бэеэ даагаад ажаллажа эхилхэнь. Коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудые дүүргэхын тула тэдэниие габьяата ажал хэрэгтэ Эхэ оромнай уряална. Энэ алдарта харгы замдаа эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, аша үрэ ехэтэй хэрэг бүтээхыень хүсэе!

(«Правдын» июниин 4-нэй түрүү бэшэгһээ).

Н. С. Хрущев, Р. Я. Малиновский Албанида айлшалжа байна

ТИРАНА, июниин 3. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Мүнөөдэр үдын хойто тээ КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский Албаниин зүүн зүгөөр ябаһанаа Тиранада бусажа ерэбэ.

Тиранай аэродром дээрэ Н. С. Хрущев, Р. Я. Малиновский, мүн тэдэнтэй суг хамта ябаһан нүхэд Энвер Ходжа, Мехмет Шеху, Бекир Балуку, Спиро Колека, Гого Нуши, Лири Белишова болон Албаниин бусад хүтэлбэрилхы хүнүүд Советскэ Союзай авиациин промышленностиин генеральна конструктор А. Н. Туполевтай хөөрэлдэбэ. А. Н. Туполев Москваһаа үсэгэлдэр Тиранада ерэһэн «ТУ-114» самолёт тухай хөөрэжэ үгэбэ. Советскэ Союзай айлшад, тэдэнтэй ябаһан хүнүүд самолёт соо орожо хараба.

Һүүлээрнь Н. С. Хрущев, Р. Я. Малиновский, Албаниин Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэд Албаниин ниислэл хото ошожо, «Хуушан базар» гэжэ талмайе үзэбэ. Тэндэ албан арадта Советскэ Союзай бэлэглэһэн Культурын байшан баригдаха юм. Талмай дээрэ суглараһан хүн зон совет арадай түлөөлэгшэдые халуунаар амаршалаа.

Советскэ Союзай, КПСС-эй, Советскэ правительствын хүндэлэлдэ үни удаан саг соо болоһон альга ташалган доро, амаршалгын үгэ доро Н. С. Хрущев Культурын байшангай баригдаха һуурида түрүүшын шулуу табиба. Талмай дээрэ мраморна табсан табигдаба. Тэрээн дээрэ иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Эндэ 1959 оной июниин 3-да совет арадай агуухэ хүтэлбэрилэгшэ, албан арадай хүндэтэ нүхэр Н. С. Хрущев албано-советскэ эбдэршэгүй, хэтэ мүнхын хани барисаанай һүлдэ болохо байшангай һүүрида түрүүшын шулуу табиба».

Н. С. Хрущевто дахин альга ташалган болоно. Н. С. Хрущев энэ байшангые бариха хүдэлмэришэдэй гарнуудые хани ёһоор барина.

Д. Бочаров, Н. Филатов.

МАРШАЛ ПЫН ДЭ-ХУАЙН МОСКВАДА ЕРЭҺЭН ТУХАЙ

Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Премьерэй Орлогшо, Оборонын Министр Маршал Пын Дэ-хуай Европын арадай-демократическа оронуудаар ябаад бусаха зуураа, июниин 2-то Москвада бууба.

Внуковска аэродром дээрэ маршал Пын Дэ-хуайе Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев, Армиин генералнууд Ф. И. Голиков, А. И. Антонов, адмирал Ф. В. Зозуля болон бусад угтаа.

Маршал Пын Дэ-хуай СССР-эй Оборонын Министрын уряалаар Москвада хэды хонохо байна.

(ТАСС).

***

Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Премьерэй Орлогшо, Оборонын Министр Маршал Пын Дэ-хуай июниин 3-да СССР-эй Оборонын Министрын Нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай Маршал И. С. Коневые бараалхан уулзаба.

(ТАСС).

НЕФТЬ БЭДЭРЭГШЭДТЭ

Азербайджанай ССР. Зүүн гарһаа: ахалагша инженер-конструктор Олег Руднев, инженер-конструктор Владимир Касимов гэгшэд электронно шэнэ прибор туршажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Июниин 3-да РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани болобо. Эндэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Н. Г. Игнатов түрүүлэгшээр һууба.

Президиум медицинскэ наукын доктор, Воронежой медицинскэ институдай кафедрые даагша В. А. Покровский, педагогическа наукануудай доктор, Ленинградай гүрэнэй педагогическа институдай кафедрые даагша П. А. Знаменский гэгшэдтэ РСФСР-эй наукануудай габьяата ажал-ябуулагша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

Арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, театральна искусствын бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй арадай артист, РСФСР-эй габьяата артист, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша, РСФСР-эй габьяата врач гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Алтайн хизаарай хүдөө ажахын түрүүшүүлые, түрүүшын коммунистическэ субботнигто хабаадаһан 4 хүниие, мүн Советскэ Армиин дуу болон хатар нааданай Улаан тугай орденто А. В. Александровай нэрэмжэтэ ансамблиин 13 артистые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотаар шагнаха гэһэн шиидхэбэри гаргаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум мүн гэмтэ ааша хэхэ. ниитын ёһо гуримые эбдэхэ ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэ байһан дутагдалнуудые усадхаха талаар шиидхэбэри абаа.

Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхоз КПСС-эй Центральна Комитедэй 1953 оной сентябриин Пленумһээ хойшо мал ажалаа эрид шууд хүгжөөхэ зорилгоор ехэхэн хүдэлмэри хээ. Энэ үе соо мал ажалайнь продукци 4 шахуу дахин нэмээ. Һүүлэй үедэ үнеэдэй дүрбэн рядтай 4 байра, һаалишадай байха шэнэ гэрнүүд, мүн бусад олон байранууд баригдаа. Барилгын бригадын бригадир Самбу Аюшеевич Айсуев энэ хэрэгтэ ехэ габьяатай юм. Нүхэр Айсуев зоной дунда хүндэтэй болонхой. Нүхэр Айсуевай хүтэлбэрилдэг бригадын барилгашад Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойе ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтахаяа байна. **Зураг дээрэ:** бригадир С. А. Айсуев.

А. Мантаевай фото.

Гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ тушааха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэе!

Прибайкалиин аймагай „Заветы Ильича“, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд гүрэндэ мяха, һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэбэ

Агуухэ ород арадтай манай бурят зоной хуби заяагаа холбоһоор 300 жэл гүйсэһэнэй алдарта ойе угтуулан, эндэхи **«Заветы Ильича» колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Боев,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Мосунов)** гүрэндөө мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 108,5 процент дүүргэнхэй.

Энэ аймагай **Сталинай нэрэмжэтэ артелиин** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Агафонов,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Харламов)** гэшүүд, малшад гүрэндэ һү тушааха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 104,0 процент дүүргээ. Колхозой һаалишад байгша оной үнгэрһэн 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 688 литр һү һаагаа. Харин нёдондо энэ үе соо үнеэн бүриһөө 590 литр һү һааһан байгаа.

Яруунын аймагай „Знамя“, „Рассвет“, „Коминтерн“ колхозууд гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэв

Россин гүрэнтэй Бурят оронойнгоо һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэл болоһоной ойн һайндэрые ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлажа угтахын түлөө эрмэлзэн, сэлгеэ Яруунын **«Знамя»** колхозой ажалшад, малшад (түрүүлэгшэнь нүхэр **Фомин,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Убеев**). гүрэндэ үндэгэ тушааха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 151,2 процент дүүргэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 9 мянган үндэгэ олоор тушаагаа юм.

Энэ аймагай **«Рассвет»** артель (түрүүлэгшэнь нүхэр **Жалсанов,** парткомой секретарь нүхэр **Цыбенов)** гүрэндөө үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 117,5 процент дүүргэжэ, нёдондонойхиһоо 6 мянган үндэгэ олоор тушаагаа, худалдаа.

«Коминтерн» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр **Ширапов**). парторганизациинь секретарь нүхэр **Тарнуев)** гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб мүн лэ 135,6 процент дүүргээд байнхай.

***

Ториин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээ.

Баян дэлгэр Бурят оронойнгоо түүхэтэ һайндэрые ажалай толотомо амжалтаар угтахын түлөө тэмсэжэ, аймагай **Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Клочихин,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Сухарев)** гүрэндэ үндэгэ худалдаха, тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 135,6 процент дүүргэжэ, нёдондонойхиһоо 7 мянга гаран үндэгэ олоор тушаагаа.

ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

Россин гүрэнтэй Бурят ороноймнай нэгэдэһээр 300 жэлэй ойе, аха дүү арадуудай хани барисаанай алдарта һайндэрые угтуулан, Мухаршэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой гэшүүд ажалай шэнэ амжалта туйлахын түлөө мүрысэнэ. Мүнөө жэлэй хабарай полевой хүдэлмэри эндэхи 6 комплексно бригадануудта агротехническэ эрхим болзорто үнгэргэгдэбэ. Тиигэжэ аймаг соогоо түрүүлэн хабарай тарилга дүүргэжэ байна. Эрхим шанартай һайн парта, хамта дээрээ 3699 гектарта шэниисэ, 371 гектарта хара таряа, 1067 гектарта овёс ба бусад ургамалнууд таригдаба.

Мүнөө кукурузын тарилга дүүрэе. Үтэгжүүлэгдэһэн, үрэжэлтэй хүрьһэтэй 500 гектар парта квадратно-гнездовой аргаар энэ шэмэтэ ургамал таригдаба. Агротехническэ эрхим болзорто таряад, ургасын хойноһоо оролдосотой һайнаар харууһалаад, га бүриин 300 центнерһээ бага бэшэ ногоон набша хуряаха гэһэн социалистическэ уялгаяа эндэхи оньһожоруулагдаһан 6 звеногойхид эршэмтэйгээр бэелүүлнэ. Жэшээнь, дүрбэдэхи бригадын кукурузашад полидо 1400 тонно наг шэбхэ гаргаһан, һайрамай уһаар хоёр дахин 50 гектар газар уһалһан байгаа. Тэрэшэлэн гурбадахи бригадынхид (бригадир нүхэр Цыдыпов) «Мунхан» гэжэ газарта үтэгжүүлэгдэһэн, уһалагдаһан 80 гектар пар дээрэ кукуруза тарижа дүүргэбэ. Зүб квадрадуудые гаргахын түлөө энэ звеногойхид ехэхэн оролдолго, шадабари гаргаа. Звеногой гэшүүд Дамба Раднаев, Самбу Очиров, Дондок Цыбенов, тракторист Цыренжап Дашиев гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилөө. Тэрэшэлэн табадахи бригадын кукурузашад нүхэд Дамба Гомбожапов, Цыден-Доржи Цырендашиев, Мыдыгма Дымбрылова болон бусад квадрадуудые шадамараар гаргаа.

Тэрэшэлэн колхозой механизаторнууд эртын пар ехээр хахална. Хамта 2620 гектар газар парлагдаа. Илангаяа хоёрдохи, гурбадахи, табадахи комплексно бригаданууд пар хахалха түсэбөө һайнаар дүүргэнэ.

Гадна һайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ колхозой малшад мүн лэ эдэбхитэйгээр оролсоод, һү, мяха, нооһо нёдондонойхидо орходоо нилээдгүй ехээр абаха зорилготой. Мүнөө түрүү һаалишад, мал адуулагшад, хонишод болон бусад малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргөөд, адууһа малаа бэлшээн таргалуулха зорилго табинхай. Иигэжэ мяха ехээр абаха, бэлшээри, уһалуурииие зүбөөр хэрэглэжэ. үнеэдһээ ехэ һү һааха, хаһа соонь нооһо хайшалжа дүүргэхэ түсэбтэй.

Эрхим һаалишад Вера Разгильдеева, Антонина Дьячкова, Дулма Дашиева, Гургэм Дымбрылова, Ирина Медведева, Цырма Дашиева болон бусад һү һаалгаар шалгарна. Тэрэшэлэн һубай эбэртэ мал харууһалдаг Санжа Цыденов малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэ соо 1000—1250 грамм хүрэтэр нэмээнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй нооһо хайшалжа эхилхэнь. Мүнөө жэл 20 гара мянган хониһоо дунда жэшээгээр толгой бүриин 4 килограмм нооһон хайшалагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ нарин, нарибтар нооһотой хонидһоо 5—5,5 килограмм нооһон хайшалагдаха юм.

Иигэжэ «Знамя Ленина» колхозойхид долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэ хүсэтэйгөөр хүдэлжэ, арадуудай хани барисаанай һайндэрые ажалай бэлэгээр угтахань.

Б. Дымбрылов.

300 жэлэй ойдо

АРАДАЙМНАЙ ГЭГЭЭРЭЛ ҺАЛБАРАН ХҮГЖЭНЭ

Совет засагай жэлнүүдтэ бурят үндэһэ яһатан гэгээрэл болбосоролоо хүгжөөн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ гайхамшаг амжалта түйлаһан байна. Россин гүрэнтэй Бурят оронои һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойе угтуулан, арадай гэгээрэлэй асуудалнуудаар хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолон хаража байнабди. Урдань барга харанхы байдалтай байһан Бурят оронои ажалшад мүнөө бүлтадаа эрдэм һургуулитай, соёл болбосоролтой болонхой.

Россин гүрэнтэй Бурят оронои һайн дураараа нэгэдэһэн ябадал бурят арадай экономико, соёл культурые ехээр урагшань татаһан, һайн һайхан нүлөөтэй байһан юм.练Ородой түрүү интеллигенциин түлөөлэгшэд бурят арадай соёл культурые хүгжөөлсэхын түлөөдэ ехэ оролдолго гаргаһан юм. Декабристнууд Н.А., М. А. Бестужевтан, К. П. Торсон, В. К. Кюхельбекер болон бусад бурят арадай дунда ехэ хүдэлмэри ябуулһан юм. Тэрэнэйнь ашаар бурят зон эрдэмдэ һураха, соёл болбосоролоо дээшэлүүлхэ ехэ хүсэлэнтэй болоо бэлэй.

Гэбэшье хаанта засагай үедэ бурят зон һураха аргагүй байһан юм. Революциин урда тээ бурят арад экономико, соёл культурынгаа талаар эгээл гээгдэнги заха хизаар байгаа. Хаанта засаг арад зониие барга харанхы байдалтай байлгадаг һэн. Аха хүнэй зарлигаар болохо, үгэ дуулаха ёһотой гэхэ мэтээр лама, ноёд үхибүүдые һүр һүлдэгүйгөөр хүмүүжүүлдэг байһан бшуу.

Россин түрүү үзэл бодолтоной оролдолгоор XIX зуун жэлэй эхеэр бурят үхибүүдэй һураха түрүүшын приходско (эхин) училищи бурят нютагта нээгдэһэн байгаа. Эрхүүгэй губерниин Благовещенск хотодо 1804 ондо үеэр түрүүшын иимэ училищи нээгдэһэн юм. Тэрэнэй һүүлээр 1806 ондо Доодо Анаа тосхондо тиимэ бурят училищи (мүнөө Хоринн һургуули) арад зоной зөөреэр тогтоогдоһон байна. Урдань Корсаково, Түнхэн, Сэлэнгэ нютагуудта һургуулинууд нээгдэһэн байгаа.

Гэхэтэй хамта, эдэ һургуулинууд ажалшадай үхибүүдые һургаха гэһэн бэшэ, харин ноёд, баядай хүбүүд, басагадые һургаха зорилготой һэн. Бурядай үхибүүдые эрдэм һургуулида һургалтагүй гэжэ хаанай түшэмэд тоолодог байгаа. «Юрын зоной үхибүүдые һургаахаар ноёдой, зайһануудай, баяшуулай үхибүүдые һургаха хэрэгтэй» гэжэ Дээдэ Үдын округой училищиин хүдэлмэрилэгшэ бэшэһэн байдаг. Иимэ жэшээнүүдые олоор дурдажа болохо байна.

Бурядай элитэ эрдэмтэ, багша М. Н. Хангалов иигэжэ бэшээ һэн: «Орохо һүүриин гү дээрэһээнь жэл бури хэдэн хүбүүд, басагадые һургуулида абахаһаа арсаха баатай болгодно. Тиимэһээ олон бурят үхибүүд һураха дуратайшье һаа, абтангүй үлэнэ».

Энэ зуун жэлэй эхеэр Бурят орондо аяншалжа ерэһэн А. И. Терек бурят арадай эрдэм һургуулида һураха ехэ хүсэлэнтэй байһан тухай һонин жэшээ харуулаа һэн. «Агын һургуулида багтахысаа үхибүүд абтанхай. Холын талаһаа нэгэ бурят хүн хүбүүгээ асараад, һургуулида абахыень гуйба,—гээд Терек бэшэнэ.— Абаха аргагүй, һуулгаха газар үгы,—гэжэ һургуулиһаа харюусаба. «Хүбүүемни һургуулида абыт даа, үүдэнэй хажуудашье байгаад, шагнаад ябана ааб за гээд хүбүүнэй эсэгэ багшые гуйһан юм».

☆

С. БАДМАЦЫРЕНОВ,
Бурядай АССР-эй Гэгээрэлэй министр

☆ ☆

Хаанта засагай алба хаагшад, нютагай ноёд ажалша бурядуудай эрилтэдэ дүлии балайгаар хандадаг һэн. Эгээл тиимэһээ революциин урда тээ бурят зоной дунда үзэг бэшэг мэдэхэ хүн үсөөн байдаг байгаа.

Октябриин социалистическэ революци мандажа, Бурят оронои ажалшадта гэрэлтэ һайхан байдал асараад, соёл болбосорол, эрдэм гэгээрэл дэлгэрүүлхэ зам нээжэ үгөө. Совет засагай тогтоһон түрүүшын үдэрһөө эхилээд, республика дотор багшанарай курсанууд эмхидхэгдэһэн, багшанарые бэлдэхэ хэрэг хоёрдохи шатын һургуулида даалгагдаһан юм. 1923—1924 онуудта ород, бурят багшанарай техникумүүд эмхидхэгдэһэн, 1932 ондо бурядай багшанарай институт нээгдэһэн байгаа. Революциин урда тээ Бурят орондо тусхай дунда, дээдэ һургуули гэжэ оройдоо байгаагүй. Мүнөө манай республика дотор 15 техникум, училищи, хоёр дээдэ һургуули, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт бии.

Бурят оронои дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта мүнөө 11 мянга гаран студентнүүр һурана. Багшанар, зоотехнигүүд, ветеринарна врачууд, агрономууд, барилгаша дарханай мэргэжэлтэд, медицинын болон худалдаа найманай хүдэлмэрилэгшэд, түмэр харгын, ой модоной, мяха-һүнэй промышленностиин, соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд эндэ бэлдэгдэнэ. Гансахан һүүлэй табан жэлэй туршада соо республикын арадай ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлхэ 7,5 мянга шахуу мэргэжэлтэдые дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудай бэлдээ.

Совет засагай оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ Бурят оронмай олон һургуулитай, үрэгэлжэ дээрээ үзэг бэшэг мэдэхэ зонтой республика болонхой. Мүнөө манайда 648 һургуули (тэрэ тоодо 408 эхин, 124 долоон жэлэй, 116 дунда һургуули) бии. Эндэ 11 мянган үхибүүд һурана. 3 интернат-һургуули байгуулагдаад, 850 үхибүүд гүрэнэй хүсөөр һуража байдаг. Һуралсалай шэнэ жэлдэ иимэ 8 һургуули байгуулагдаха, һурагшадайнь тоо хоёр дахин нэмэхэ байна. Һургуулида ороодуй үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ һанал табигдадаг байна. 1927 ондо республикымнай түб хотодо 30 хүүгэдэй байха түрүүшын сад байгуулагдаһан юм. Мүнөө 150 иимэ сад нээгдэнхэй.

Багшанарай олон болоһон ушар арадай гэгээрэлэй хүгжэн дэлгэрһэе эли тодоор гэршэлнэ. 1918 ондо Бурят орондомнай дундашье эрдэмгүй миил 89 багшанар хүдэлдэг байһан юм, харин мүнөө 5598 багшанартай болонхойбди. Эдэнэй хахадһаа олонхинь бурядууд байха юм.

Коммунистическэ парти, Совет гүрэн арадай багшын ажалые үндэрөөр сэгнэдэг. РСФСР-эй габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ 26 багшанарта, Бурядай АССР-эй габьяата багшын нэрэ зэргэ 85 багшанарта олгогдонхой. Советскэ Союзай орден, медальнуудаар 577 багша шагнагдаһан байна. Багшын ажалда ехэ дүй дуршалтай болоһон, РСФСР-эй, Бурядай АССР-эй габьяата багшанар М. А. Филиппов, Т. М. Малика, Е. А. Мадасова, И. П. Арский, А. Н. Габагуев, М. К. Санхорова, А. П. Чайванова, С. В. Говорина, Е. М. Алексеева, Д. А. Аюржанаева, Ц. С. Сультимов болон бусад республика соогоо алдаршанхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ политехническэ һуралсал дэлгэрүүлхэ, һуралсалые ажал хүдэлмэритэй холбохо хэрэгтэ ехэ анхарал табигдадаг болонхой. Һуралсалай үйлэдбэриин мастерскойнууд һургуулинуудта бии болгогдоод, элдэб янзын машина, станогуудаар хангагдана. Республикын һургуулинуудта нүүдэл 110 электростанци, 450 элдэб станок, 145 киноаппарадууд бии юм. Мастерскойнууд, кабинедүүдые нээхэ хэрэгтэ промышленна предприятинууд, колхозууд ехэ туһаламжа үзүүлдэг. 87 трактор, 62 автомашина, 23 комбайн, хүдөө ажахын 205 машина, 73 электродвигатель, генератор болон бусад зэр зэбсэгүүдые хүдөөгэй һургуулинууд шефүүдһээ абаһан байна.

Бурядай АССР-эй арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, багшанар «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо бэхижүүлхэ тухай, СССР дотор арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» хуулиие бэелүүлхэ зорилго шиидхэхэ. 1959—1960 оной һуралсалай жэлһээ эхилээд, хойшонхи 3—5 жэлэй турша соо мүнөөнэй дунда һургуулинууд городой, хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй дунда һургуули болгогдон хубилагдаха юм. Энэ хуули бэелүүлһэнэй ашаар 1965—1966 оной һуралсалай жэлдэ юрэнхы эрдэмэй 216 һургуули бии болоод байха. Мүнөө 161 иимэ һургуулитайбди. Энэ һургуулинуудаар 8—10 классуудта 12 мянган үхибүүд һурадаг һаа, 9—11 классуудта 30 мянга болотороо олошорхо. Энэ долоон жэлэй эсэстэ республика доторнай элдэб янзын 687 һургуули хүдэлхэ байха. Иигэжэ энэ долоон жэл соо Бурядай АССР-эй арадай гэгээрэл улам хүгжөөгдөхэ байна. Юрэнхы эрдэмэй үдэшын һургуулинууд илангаяа ехээр олошорхо.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин ашаар Бурядай АССР-эй арадай гэгээрэл иимэ ехээр хүгжөө. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, Совет гүрэнэй сэсэн мэргэн национальна политикын ашаар, агуухэ ород арадай, манай оронои бусад арадуудай һайн һайхан туһаламжын ашаар бурят арад эрдэм гэгээрэл, соёл культурын талаар иимэ ехэ амжалта түйлаһан байна.

Ахадүү арадуудай хани барисаан

М. И. Калинин Бурят орондо ерэһэн юм

М. И. Калинин Дээдэ Үдын вокзал дээрэ байна. (1923 ондо абтаһан зураг).

ССР Союзай Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедэй Түрүүлэгшэ М. И. Калинин 1923 оной зун Алас Дурна хизаараар ябаһан байгаа.

М. И. Калининай манай эндэ ерэжэ, бурят арадтай уулзаһаниинь ехэ удхашанартай юм. Һаяхан тогтоогдоһон Бурядай АССР-эй бэхижэхэ хэрэгтэ М. И. Калинин ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Бурят-Монголой автономно хоёр областиие нэгэдүүлжэ, Бурят-Монголой АССР байгуулха гэһэн тогтоол 1923 оной майн 30-да ВЦИК-гэй президиум гаргаһан байгаа. Энэ тогтоолдо М. И. Калинин гар табиһан байдаг. «БМАССР-эй гүрэнэй байгуулалта тухай дүрим» тэрэл жэлэй сентябриин 12-то баталагдаа һэн.

Һаяхан байгуулагдаһан Бурядай республикын ажалшад Совет гүрэнэй ударидагшадтай уулзаһан юм. 1923 оной августын 20-до тэрэ уулзалга болоо бэлэй. Бурят арадай түлөөлэгшэд: таряашад, партиина, советскэ хүдэлмэрилэгшэд, Бурревкомой хабаатад М. И. Калининиие вокзал дээрэ угтаһан байна. Хаанта засагай үедэ гүрэнэй толгойлогшодтой бурят яһатаниие уулзуулхагүй байгаагүй, дүтэлүүлэгшэгүй байгаа бшуу. Бурят арадай түүхые хараад үзэхэдэ, хаанта засагай зүгһөө элдэб эсээр хашагдадаг, дабхар дарлалта доро байдаг байһан гээд тэрэ уулзалга дээрэ хэлэгдэһэн юм. Бурят зоной эрилтэ хэхэдэнь харюусадаггүй, түлөөлэгшэдынь хаанай министрнүүдтэ оруулдаггүй байгаа.

1904 ондо хаанта засагай сэрэгэй министр Куропаткин Чита ерээд, бурядай делегацитай дурата дурагүй уулзахадаа, иигэжэ мэдүүлһэн байна:

«Танай арад зоной муугаар аашалаа һаань, таанад харюусахат. Үшөө дээрэһээнь дураараа ямар нэгэн ааша гаргаха гү, али засагай урдаһаа эсэргүүсэхэ болоо һаань, үг үндэһөөртнай гүү хэхэбди. Ородой сэрэг мундаа һэн гү, хэдэн мянга байха, халта хүдэлхэдэ таанадые агшан зуура үгы хэхэ, таанад эрилтэ хэхэ ёһогүйт, хайр гуйха зэргэтэйт».

Хаанта Россин нэгэ министрын хэды тингэжэ бодоошье һаань, ород арад, ородой пролетариат ондоор шэбшэдэг байгаа. Энэмнай хойшо жэлнүүдтэ үнгэрөөгүй байдаг. Революци боложо, хаанта засагай үндэһөөрнь хүдэлгэһэн юм. Ород арад дуудтай хамта бурят арадай түрүү хүнүүд тэрэ революцида хабаадаһан.

Иигэжэ элдэб бэрхэшээлнүүдые дабажа гараһан бурят арадай өөрын засаг түрэтэй болоһонтойн ашарамдуулан, Совет гүрэнэй толгойлогшо М. И. Калинин амар шалһан байгаа.

«Хүдэлмэришэн, таряашанай засагай гол зорилгонь бүхы үндэһэ яһатаниие дарлалтаһаа сүлөөлхэ гэһэн үдхатай,—гээд М. И. Калинин хэлэһэн юм.—Орон дотор байһан үндэһэ яһатанда сүлөөтэ байдал олгуулагүй һаа, нэгэшье үндэһэн өөрын сүлөөтэйдэ тоолохо эрхэгүй». Автономно республикатай болоһон бурят арадые М. И. Калинин халуунаар амаршалаад, Совет засагай национальна политика тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Эндэ ерээд байхадаа М. И. Калинин Бурядай делегацитай уулзаһан. Бурядай делегациин зүгһөө М. И. Калининдэ тэрлиг бэлэглэһэн байгаа. Дээдэ Үдэ станцин ойгогой хүдэлмэришэд М. И. Калинин ниие депогой хүндэтэ хүдэлмэришэн болгоо бэлэй. Үдын урда бэеэ ажалшад Заудинска Советэй хуралда түрүүлэгшэ болгоод, М. И. Калининда мандат барюулһан юм. Иигэжэ Бурят оронои ажалшадые бүри ехээр гүрэн түрэтэй болоод байһан хадаа, Совет гүрэнэй толгойлогшо тэдэнтэй уулзаа бэлэй.

С. Митрохин.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Кяхта городой, сельскэ, сомоной болон поселкова Соведүүдэй хүдэлмэриие аймсоведэй гүйсэдхэкомой зүгһөө ямараар хүтэлбэрилжэ байһан тухай Кяхтын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр И. П. Зинченкын элидхэл һаяхан республикын Верховно Соведэй Президиумдэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха талаар эндэхи аймгүйсэдком зарим тэды хэмжээнүүдые абаһан байна гэжэ Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ. Гэбэшье партиин XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэжэ, ажахы, культурна байгуулалтые хүтэлбэрилхэ талаар городской, сельскэ, сомоной, поселкова Соведүүдэй үүргэ, харюусалгань эрид дээшэлэгүй байгаа. Тэдэнэй эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэриие һайжаруулхадань, долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлгэдэнь багаа туһаламжа үзүүлгэдэнэ.

Предприяти, совхоз, колхозуудай бодото байдалынь аймагай олонхи Соведүүд гүнзэгыгөөр мэдэнэгүй, ажалшадай культурно-ажахуудалай эрилтэнүүдые улам һайнаар хангаха тушаа анхаралаа ёһотоор табидаггүй байна. Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай үүргэнь баһал тоогдоногүй. Тиимэһээ тэдэнэй олонхинь ямаршье хүдэлмэри хэдэггүй, хүсэд хүгжэнгэшье мэдээлдэггүй гэжэ элирүүлэгдэбэ.

Һунгагшадай мэдүүлгэ, захяануудые согсолхо, бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүд мүнөө хүртэр абтаагүй байһаар.

Сельскэ, сомоной Соведүүдэй хоорондохи социалистическэ мүрысөөн аймгүйсэдком баһал хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ.

Соведүүдэй эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэри тон һула. Тиимэһээ аймагайнгаа экономико болон соёл культурые саашань хүгжөөхэ зорилгонуудаа мүүгаар шиидхэнэ.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол абаба.

Партиина эхин организацинууда

Мүрысөөе коммунистнууд ударидана

Май һарын тэндэ социалистическэ уялгануудайнгаа дүүргэлтые шалгажа үзэхэдэмнай, һү һааха жэлэй түсэбэй оройдоол дүрбэнэй нэгэ хуби дүүргэгдээд байгаа. Зүнай хүхэ ногооной үе үнөө урдамнай байгаашье һаань, һанаагаа зобонгүй һууха аргагүй болообди. Гадна ород, бурят арадуудай хуби заяагаа, газар уһаяа нийлүүлһэнэй 300 жэлэй алдарта ойн найр дүтэлжэ байнхай. Энэ найрые ажалдаа амжалта түйлажа, гээгдэлһээ гараха уггаха хэрэгтэй болоно бшуу.

Манай партиина эхин организаци, бюро колхозойнгоо правленитэй зүбшөөд, эмхидхэлы шададбаритай хэдэн коммунистнуудые хүдэлмэриинһээ сүлөөлжэ, һаалиин гүүрэнүүдтэ эльгээһэн байна. Тэдэнэй дунда комплексно бригадын бригадир М. А. Мардаленовые, бариалгын бригадын бригадир Д. Б. Ганжуровые, механигай түһалагша Б. Б. Гончиковые һаалиин гүүртэнүүдтэ эльгээгээбди.

Алдарта найрай үдэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө мүрысөөе коммунистнууд үүсхэжэ, колхозингуудай ажал хүдэлмэриин эршэ хүсэн улам хүсэтэйгөөр бадаржа захалба. Найрай үдэр болотор һү һааха жэлэйнгээ түсэбые 40 процентдэ хүргэхэ, гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые июниин 25-да гүйсэд дүүргэхэбди гэжэ һаалишад үгэсэ үгөө. Зарим түрүү һаалишад, жэшээлхэдэ, Долгор Түлөнова, Анна Янькова, Хандажап Жигмитова, комсомол басаган Валя Гырылова июнь һара соо үнөөн бүриһөө үдэрэй хахад пүүдһээ бага бэшэ һү һааха уялга абаа.

Мүн колхозой хонишод абаһан уялгаяа дүүргэжэ, ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлаһан түрүүүүд оролдожо байна. Хонишод Филипп Яньков, Жундуй Эрхеев мүнөө үедэ 100 эхэ хониһоо 90 хурьһа абанхай. Ерэхэ ноябрь, декабрь һаранууда хонидоо хурьгалуулжа, 100 эхэ хониһоо 110-һаа үсөөн бэшэ хурьга абахын түлөө тэмсэнэ.

Колхозой гахайшад гахайн ажахын түсэбые июниин арбан болтор дүүргэхэ уялгатай.

Механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар хабарай таряа һайн шанартайгаар, богонхон болзорто үнгэргэгдөө.

Россин гүрэнтэй Бурят оронои һайн дураараа нэгэдэһэнэй 300 жэлэй ойн баярай угтуулаад коммунистнууд Шевкунов, Попов гэгшэдэй ударидалгадоро хүдэлдэг колхозой барилгын бригада үнеэнэй, түгалай, хонинбай байра, культбааза, үхибүүдэй яслиин гэр барихаар уялга абаад, ехэ эршэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Мүн колхозойнгоо түб тосхониие болбосон байдалтай болгохын түлөө ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө үедэ хамтын хүсөөр бүдэб модол һуулгагдажа байна. Коммунистнүүдэй ажал хүдэлмэриин һалбаринуудые хүбаарилан табигдаад, түүхэтэ ойн һайндэртэ хүндэлэлтэ абтаһан үйлэнүүдээ бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ колхозингуудай эмхидхэн элсүүлнэ.

Ц. Тарбаев,
Закаменай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партиина эхин организациин секретарь.

Кукурузын тарилгын хойноһоо һайнаар харууһалха

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

Кукурузын үндэр баян ургаса абахын тула тэрэниие саг соонь, һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн газарта тарихаһаа гадна, ургамалай гаража байха үедэ оролдосотойгоор харууһалха гэшэ тон ехэ удхашанартай. Тиин зарим колхоз, совхозууд ургасын хойноһоо харууһалгые тоонгүй байжа, ехэхэн алдуу хэдэг.

Кукуруза һая гаража байхадаа ургаа аалихаар ургадаг. Тиимэһээ тэрэниие элдэб боро үбһэн дарахаа һанадаг. Энэ ушарта заахаашье удааруулангүй, саг соонь боро үбһэнһөө тэмсэхэ шухала.

Ургасын хойноһоо харууһалха агротехникын эгээл түрүүшын хүдэлмэри борнойло болоно. Тиигэбэшье тэрэниие заабол агрономуудай хабаадалгатайгаар хэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, урда жэлнүүдтэ зарим газарта оройтожо, газарай хүрьһэнэй шанарые харадаа абангүй, үлөөгүр эртэ борнойлжо, ургасые гэмтээхэ ушар үзэгдэһэн байгаа бшуу. Борнойло имагтал хүндэ, түргөөр хатуужадаг хүрьһэтэй, элдэб боро үбһэнэй ургадаг газартал хэгдэхэ болоно. Тэрэниие ургасын һая гаража байха үедэ хэхэ хэрэгтэй. Зарим ушарта кукурузын бүлтайжа гарааргүй байхада бор үбһэнэй ехээр ургажа эхилээ һаань, борнойложо болохо байна. Борнойло арга бэшэ үдэрэй дулаанда, ургасын наранда һалбиигаад байхада хэгдэхэ ёһотой. Энэ ушарта ургаса гэмтэдэггүй юм. Зүгөөр үглөөнэй һүрюундэ, хахад үдэр болотор ургасые борнойлходо тэрэ гэмтэжэ, хухаржа болохо байна.

Хүнгэн хүрьһэтэй, үрэһэнэй гүйхэнөөр тарингдаһан газарта борнойлжо болохогүй. Борнойлходоо эрхэбэшэ полиие һөөлжүүлжэ, ехэ гүнзэгыдэ орохогүй хүнгэн борной хэрэглэхэ шухала.

Ургасын хойноһоо харууһалха агротехникын хоёрдохи ушала эрилтэнь ряд хоорондохи элдүүрилгэ болоно. Саг соогоо, һайн шанартайгаар хэгдэһэн ряд хоорондын элдүүрилгэ бүхэн нэгэ удаа ургасые уһалһантай адли юм гэжэ мартажа болохогүй.

Ряд хоорондын элдүүрилгые хаһа саг соонь хэхэдэ аша туһа ехэтэй байдаг. Түрүүшын элдүүрилгые ургасын гурбан набшаһатай болоод, квадрадуудай ойлгогдохоор болохолоор лэ хэхэ шухала. Хүндэ, шингэн хүрьһэтэй газарта тэрэниие 10—12 сантиметр гүнзэгыгөөр хэдэг. Тиин удаадахи элдүүрилгэ бор үбһэнэй гаража байһые, газарай хүрьһэнэй хатуужаһые хаража даа абажа, 6—8 сантиметр гүнзэгыгээр хэхэдэ һайн. Хүнгэн хүрьһэтэй газарта ряд хоорондохи элдүүрилгые гол түлэб 6—7 сантиметр гүнзэгыгөөр хэдэг. Хэрбээ газарай хүрьһэнэй хэт хатажа байбалнь, гүнзэгы борозда гаргажа болохогүй. Энэ ушарта газарай хүрьһэн бүри ехээр хатаха бшуу. Иимэ хүрьһэтэй газарта, мүн һая ургаса гаража байһан ургасые хушажархихагүйн тула культиватортаа нэгэ талаараа шаблатай анзаһа бритвэ хэрэглэхэдэ һайн.

Культиваторай анзаһаар ургасые гэмтээхэгүйн тула ургасын хажуугаар 10—12 сантиметр зай үлээхэ хэрэгтэй. Тиин ургасые заатагүй утаашань, хүндэлөөшэнь элдүүрилхэ шухала. Хүндэлөөшэнь элдүүрилһэнэйнгээ удаа ургасын хажуугаархи бор үбһые гараар түүн хаяжа, газарыень зөөлэрүүлжэ үгэхэдэ болоно.

Ургасын хойноһоо харууһалха агротехникадэ уһалуури болон ургасада нэмэлтэ тэжээл оруулха хэрэг гол һүури эзэлдэг. Мүнөө кукурузын ургажа байха үедэ уһа уһалха тухай түхеэрэлгэнүүд, уһа бүлэжэ гаргаха, тэрэниие сасаха машинанууд бии болонхой. Хэрбээ хууралай хүрьһэтэй газарта тарилга хэгдэһэн байгаа һаа, таримсаараа уһа сасадаг машинаар уһалхада һайн. Тиигэбэл кукурузын эшэнүүд түргэнөөр, жэгдэөөр гарадаг юм.

Иимэ түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэнгүй уһа урадхуулжа уһалха болоо һаа, ургасын хоорондуур уһанай урдаха борозда гаргажа үгэхэ болгодоно. Тинхэдээ гектар бүридэ 400—600 - кубометр уһа хүргэхөөр хараалха шухала. Түрүүшын уһалалтые шадаал һаа ургасын 10—15 сантиметр үндэр болоогүйдэ хэхэ хэрэгтэй. Удаадахи уһалалгануудые, газарайнь шииг нойтые харалсажа байгаад, 10—15 үдэр зайтайгаар үнгэргэхэдэ таатай.

Ургасада нэмэлтэ тэжээл оруулхын тула аргал шэбхын шүүһэ, пеэшэнэй үнэһэ, шубуунай аргал болон минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ болохо байна. Уһалагдаг газар уһалха үедөө нэмэлтэ тэжээл оруулхада ехэ һайн байдаг.

Аргал, шэбхэ гү, али шубуунай аргал хэрэглэхэдээ, уһалууриин канавын хажууда ехэ нүхэ малтаад, тэрээн соогоо аргал шэбхээ хээд, уһа дүүрэн оруулдаг. Тингэжэ энэ нүхэн дээгүүр урдажа гараһан уһан ургасада хэрэгтэй тэжээлээр холилдожо ошодог байна бшуу. Уһалагдадаггүй газарта хура бороо дайралдуулжа нэмэлтэ тэжээл оруулхада зохид.

Минеральна тэжээл тараахын тула ургасада оруулдаг түхеэрэлгэтэй культиватор хэрэглэхэ, хэрбээ тэрэнэй гү байбалнь, ряд хоорондохи элдүүрилгэ хэхын урда тэрэ газар дээгүүрнь тараажа үгэдэг. Шэнгэн тэжээл тараахын тула культиватор дээрэ тусхай түхеэрэлгэ зохохожо үгэдэг.

Ургамалнууд ургажа байха үедэ шадаал һаа хоёрһоо гурбан дахин нэмэлтэ тэжээл оруулхада ёһотой. Түрүүн тэжээл оруулхада ряд хоорондын нэгэдэхи элдүүрилгэ хэхэдэ, хоёрдохёо тэжээл оруулхада гурбадахи элдүүрилгын үедэ хэжэ болохо. Хэды шэнэхэн тэжээл оруулхаяа ургасын хэрээр гаража байһаарнь тухайлха хэрэгтэй. Тингэшье гектар бүридэ 3—4 центнер шубуунай аргал, 5—6 дахин ехэ уһанда холигдоһон 4—5 тонно аргал шэбхын шүүһэ, 0,5—1,0 центнер суперфосфат гектар бүридэ тараагдажа болохо байна. Тиин нэмэлтэ тэжээл болгон аммиагай уһа хэрэглэхэдэ тон һайн.

В. Тарасова,
Хүдөө ажахын министерствын агроном.

Үхибүүдэйнгээ зол жаргалай түлөө

Июниин 2-ой үдэр Улан-Үдын Октябрьска районой Культурын байшанда ажалшад олоороо сугларжа, «Үхибүүдые хамгаалха уласхоорондын үдэр» гэһэн һонирхолтой лекци шагнаа. Энэ лекциие КПСС-эй обкомой лектор нүхэр Миронова уншаһан байна.

Лекциин һүүлээр хэдэн кино үзэлээ.

З. Минеева.

НЮТАГАЙ СОВЕДУУДТЭ

т үргэлжын комиссинуудай үргэ бүри ехэ болонхой

нэй аймагай ажалшадай удай Соведэй сесси дээрэ худөө ажахын комиссиин шээр һунгаа һэн. Комис- й Хэрэнэй РТС-эй дирек- утат В. С. Сумцов, инкуба- танциин зоотехник депутат Шагнагаева, «Путь Ленина» й агроном депутат С. Л. ов, «Искра» колхозой агро- Б. Сыбыков гэгшэд орон-

Сумцов комиссиин түрүү- орлогшо болоо бэлэй. Ко- секретариин уялга нүхэр аевада даалгагданхай. Ко- бүхы гэшүүд өөһэдынгөө й, ойрын сагта шиидхэхэ нуудтайгаа гүйсэд танилсаа имсоведэй гүйсэдхэхэ коми- түрүүлэгшэ нүхэр Домышев ажахын талаар дүүргэгдэхэ нуудтай, колхозуудай ажал эритэй манине танилсуул- . Энэнь түсэбөө зохёоходом- лалаа. Хэхэ хүдэлмэреэ 3—3 түсэблэжэ, тэрэнээ аймгүй- йхитой тааруулаад, өөһэд доо һайса зүбшэн хэлсэһэнэй , аймагай Соведэй сессиин жада табидагбди.

ссиин секретарь ямар уял- юу хэдэг юм гээд нютагай удэй зарим хүдэлмэрилэг- уужа болохо. Тэрэмнай иин даабари дүүргэхэһээ хамаг саарһан хэрэгээ бари- хха. Манай комиссиин хэрэ- ажа хараа һаатнай, комис- эшүүдэй намтарһаа эхилээд, байдаг ажал, мэргэжэл ту- ь хүү бии юм. Эдэбхитэдэй саг үргэлжын комиссиин дансада үдөөтэй. Саашань түсэб, зүблөөнэй прото- д, аймагай Соведтэ, тэрэ- үйсэдкомдо дамжуулагдаһан дурадхалнууд тэндэ хадага- байдаг.

рай тарилгын бэлэдхэлые й зарим колхозуудта шал- үзэхэ гэжэ хараалагдаһан . Тэрэ түсэблэһэн ёһоороо ин эхеэр 3—4 колхоздо та- бэлэдхэлые шалгахадам- илээд дутуу дунданууд эли- дээ һэн.

ай энэ хүдэлмэридэмнай механик Л. Таханов, хүдөө н инспекциин үрэһэ шалга- абораториин агроном З. Ел- гэгшэд нилээд туһалаа.

э шалгалта хэһэнэй һүүлээр сиинхид бүлта зүбшэн хэл- һанамжа, дурадхалнуудаа ведэй гүйсэдкомой үзэмжэдэ улһан байгаабди. Уданшье- олхозуудай түрүүлэгшэнэрые а асараад, манай дурадхал- е зүбшэн хэлсэжэ, аймгүй- тусхай тогтоол абаад, эдэ дутагдалнуудые түргөөр усадхаһан байгаа.

Ороохо тарянай ургаса дээшэлүүлхын тула янза бүриин утэгжүүлгэ ехээр хэрэглэхэ, эрдэм ухаанай туйлалта, түрүүшүүлэй мэргэжэл, дүршэлые колхознигуудай дунда үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ аймсоведэй хүдөө ажахын комисси ехэ анхаралаа хандуулна. «Путь Ленина» колхоздо зарлагдаһан кукурузашадай звеное даагшанарай семинарта манай комиссиин гурбан гэшүүн хабаадалсаа юм. Тэдэнэр агротехникые сахиха, кукуруза тариха газарта утэгжүүлгэ зүбөөр хэхэ талаар түрүүшүүлэй дүй дүршэлтэй колхознигуудые танилсуулаа һэн.

Колхоз бүхэндэ малай эдихэ үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ хэмжээнүүд һаяхан аймсоведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Тэндэ тэжээл болгон хэрэглэхын тула хартаабха ехээр таридаг болохо гэһэн манай һанамжа аймсоведэй сессиин үзэмжэдэ табигдаа.

Аймагай зарим колхозууд үбһэ ногоо, буурсагтай ургамалнуудые тарижа мэргэжэһэн ехэхэн дүршэлтэй юм. Нёдондо жэл Түнхэнэй сомоной «Новый путь» колхоз горохые овёстой холижо 25 гектарта таряад, га бүриин 125 центнер силосэй ногоо хуряажа абаһан байгаа. Иимэ тэжээл тон шэмэтэй, белоогоор баян, малда эдюулхэдэ һайн байдаг. Мүнөө энэ колхоз силостэ хэрэглэхын тула 10 га горох тарихаһаа гадна, 38 гектар газарта тэрэнние шэниисэтэй холёод таряа. Эндэһээ үрэһэ абахаар хараална.

Үбһэ ногоо, буурсагтай ургамалнуудые тариха талмайгаа үргэдхэхэ тухай манай дурадхалые аймсоведэй сесси һайшаагаа.

Мүн аймагай колхозуудта севооборот зүбөөр хэрэглэхэ асуудалые яаралгүйхэн бэлдэжэ, аймгүйсэдкомоор шиидхүүлхэ һанаатайбди.

Манай хүдэлмэридэ аймсоведэй гүйсэдком туһалдаг юм. Гэбэшье нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри, тэдэнэй дүй дүршэл тон багаар харуулагдана. Соведүүдэй хүдэлмэри тухай заахан брошюранууд гаргагдадаг болоо һаа, манда ехэ туһатай һэн. Комиссиин хүдэлмэри тухайда республикын газетэнүүдшье багаар бэшэнэ.

Саг үргэлжын комиссинууд эрхэ, уялгаяа зүбөөр ойлгобол, хэхэ юумэниинь захагүй ехэ юм.

А. Стрелков,
аймсоведэй хүдөө ажахын комиссиин түрүүлэгшэ.

ХАРГЫ ЗАҺАБАРИЛАГДАНАГҮЙ

эхи участок харгы, хүүргэ барилгада ёһотой анхарал хан- агүй. Тиимэһээ Бичурын ай- зарим харгы, хүүргээр яба- аюултай болошоо. Жэшээлхэдэ, Мухар нютагтахи харгы, хүүргээр машина, мотоциклай гарахада, мөөрэнь хабшуулдажа, үлэшэхэсэ һанадаг.

Н. Куртошин.

ГАЛУУТА НУУРАЙ ШАХТЁР

иин хартан дайсание хатуу оор угтажа, арюун нангин а амин голоороо аршалхаяа р аханарайманай дайнда мор- байһан үе һэн. Борьбо дээрээ эдэһэн багашуул баабай, эрээ дахажа, али бүхы ажал- шадахаараа хамһалсадаг һэн. э хүшэр сагай ябадалые бэе туршажа, багаһаа долонгир он хүнүүд олон гээшэ. Мойһон ан нюдэтэй, шуран шамбай Махам Аюша хоёрой хүби баһал тиимэ бэлэй.

хоёрнай һургуулиин парта- ухэсэжэ хамта үдөөд, дайнай жэлнүүдтэ ганса эхэеэ хара- уһан олон үхибүүтэй айл- а түлеэ залһаар дуталдаха- ходо туһалдаг байгаа. Хоюу- й ошоходоо шарга түлеэ жаг- яа болёо һэн. Хүдэлмэридөө ан эхэншье үхибүүдэйнгээ һоо һанаагаа зобожо ябаха- а юм. Үдэшэлэн ажалһаа ерэ- ь гэрынь уни бутарма дулаа- айхал.

хам Шакирзанов Аюша Да- хоёрой нэгэтэ ойһоо фермэ түлеэ асархадань, һаали- Долгоржап Цырендоржиева шан хэлээ һэн:

Ямар бэрхэ, хэды хүсэтэй ху- гээшэбта! Хүйтэнһөө айхагүй, гой хүдэлмэришэ байнат. Бү- энүүд болоходоо арад зоноо уулхал хат. Гансал хэн бо- хаана байхыстнай уридшалан энь бэрхэтэй гээшэ ааб даа. , хэн нэгэнтнай тракторист я зоотехнигшье болохо аалам. ээ һаа, горно мастершье бо- ааламта даа. Хүнэй ажабай- юуншье болодог гээшэ...

олдосотой ажалаараа суурха- үрүү һаалиша Долгоржап Цы- оржиевагай үгэнүүдые анхаралтайгаар шагнаһанайнгаа һүүлдэ хүбүүд иигэжэ асууба:

— Горно мастер гэдэгтнай хэн гээшэб. Юу хэдэг юм, тэрэнэй ажал һонин ха гү?

— Гайхалтай һонин... Горно мастер гээшэш шулуу нүүрһэ малтадаг хүн. Теэд шулуу нүүрһэн хадаа фабрика, заводуудаймнай ёһотой хүнэһэн гээшэ. Бидэнэр һаалишад элбэг ехээр һү һаажа гүрэндөө тушаахые оролдонобди. Тэдэнэр—оронойнгоо промышленностиие түлишөөр хангаха зорилготой даа. Шулуу нүүрһэнэй абтадаг газар манай «Карл Маркс» колхозһоо холо бэшэ оршодог.

Энэ хөөрөөниинь һурагшадай сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдаа һэн. Залуухан хүбүүн Шакирзанов үе үе болоод лэ өөрынгөө эсэгэһээ горнягууд болон шахта тухай асуудаг болоо һэн. Эсэгэнь хүбүүгээ үгэдөө оруулжа, огородой ажалаар һонирхуулхые хүсэдэг байгаа. Хэды тиигээшье һаань, аймхай өөдэгүйхэн хүнүүдэй тэсэдэггүй шахтёрнуудай хүндэтэ ажал Махамай зүрхые татадаг байгаа. Колхозой огород эрхилдэг эсэгэнь хүбүүнэйнгээ хамаг сэдьхэлээрээ шахтёр болохоёо хүсэжэ ябаһыень ойлгоод, хүсөөрөө һаатуулхаяа оролдобогүй. Уданшьегүй эдирхэн Махамай эрмэлзэл бэелүүлэгдэһэн байгаа.

Бодото шахтёр боложо, уурхайн оёорто орохынгоо урда нүхэр Шакирзанов горно-промышленна һургуулиие эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэжэ гараба.

***

Һүниин хоёр сагта Махам Шакирзанов ажалһаа бусаба. Бригадынь гэшүүд гэр гэртээ тарабад. Урданай шахтёр, горно мастер мүнөө Махам Шакирзановай орлогшоор хүдэлжэ байһан Алексей Григорьевич Барановский хажуугаарнь аалихан алхална. Банида ороһонойнь һүүлээр ууралтаһан нюурыень һэрюухэн һэбшээн аятайханаар эльбэнэ. Уляангирай набшын арюухан мүшэр агаарта анхилна...

Нүүрһэ малтадаг «Донбасс» комбайнаа дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа, халаан бүхэнэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэхые бригадир ходо оролдодог. Теэд энэ халаанда 90 тонно нүүрһэ малтаха нормоёо 130 тонно хүргэһэн байба. Гэбэшье гэнтын ушар боложо, аяар хоёр часай туршада Шакирзановай бригада һаатаха баатай болоо. Энээндэ урмаа ехээр хухарһандаа урдынхидаа адли хүхюутэй бэшэ, харин ехэ бодолгото болон ябаа һэн...

Гусиноозерскын Пушкинска үйлсэ тулаһаар Барановский гэр тээшээ годирхоёо һанаһан аад, юундэшьеб зог татан бодолгото болоһон Шакирзановай хойноһоо ябаадхиба. Үнэндөө орлогшонь бригадирайнгаа һанаагаа зобоһыень таажа, өөрынгөө бодожо ябаһан юумые хубаалдаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Шахтернууд даруу, дуугай зон. Хахад үгэ дээрэһээ бэе бэеэ ойлголсодог ха юм.

Галуута нуурай эрьеэр тэдэнэр элдэб һонинуудаа хөөрэлдэһөөр нилээд унихэн зайбад. Галуута нуур намжаахан һүниин оршолондо миралзаһан долгёо мэлмэрүүлэн, эрье тээшээ тууна. Аяар тэнгэриин гүн сооһоо мүшэд эмнилзэнэ. Тиимэ аажам һүниин хахадта мянга түмэн электрын лампа яларна...

Энэ үедэ шахта соо горнягуудай эршэтэ ажалай сохисо замханагүй. Транспортернууд һүниин халаанай шахтёрнуудай малтаһан нүүрһые дээшэнь гаргажал, гаргажал байна.

Россин гүрэнтэй Бурят ороной нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ хабаадалсажа ороһон Махам Шакирзановай бригада нүүрһэ малтаха түсэбөө һараһаа һарада үлүүлэн дүүргэдэг дээрэһээ Галуута нуурай шахтёрнуудай дунда алдаршанхай. Бригадын гэшүүд долоон жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэхэ гэжэ шиидэһээр үнинэй.

Энэ һүни Шакирзанов Барановский хоёр ерээдүй тухай, мүн бригадынгаа үглөөдэрэй ажал тухай арсалдажа ябажа, хөөрэлдэһэн байгаа.

— Иигэжэ байха болоо һаа, шахтамнай холо ошохогүй,— гэжэ Алексей Григорьевич дуугай болошоод байһан бригадирайнгаа нюурые хараад абаба. Бригадир орлогшынгоо юун гэхэ гэһыень ойлгоодхиһон байгаа. Тиигэбэшье һаань, тэрэнь үгэеэ үргэлжэлүүлһээр лэ байба:

— Алхам бүхэндэмнай үзэгдэжэ байдаг дутуунууд бидэниие хойшо татана. Тиигэбэшье, эдэ бүгэдэтэй бидэ үшөөл багаар тэмсэнэбди. Хэрбээ манай 2—5 шахтын нүүрһэ зөөлгые һайжаруулаад, уралан нарижуулгын ашаар транспортерой бүтээсые дээшэлүүлээ һаа, үйлэдбэридэмнай эрид хубилалта болохо байна. Илангаяа мүнөө, үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомадай техникээр хангаха асуудалаар партиимнай ЦК-гэй Пленумэй болохоёо байхада эдэ бүгэдые шиидхэхэ хэрэгтэй.

Һүүлээрнь тэдэнэр зузаан нүүрһээр баян шэнэ шахтануудые ашаглаха тухай хөөрэлдэбэ. Үнэндөө Загустай, Холбоолжон гэжэ нютагуудтахи нүүрһэнэй зузаанииинь аяар 40 метр болодог ха юм.

БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат Махам Шакирзанов ажал хэрэгээ табан хургандаал адляар мэдэдэг, ёһотой мастер болонхой. Мүнөө тэрэнэй даадаг бригада 300 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин шахуу дүүргэнэ.

Данри Хилтухин.

Бидэнэр хорин гурбадахида байдагбди...

Улан-Удын мяханай комбинадай зарим цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэдһөө «хаана байдагбта?» гэжэ асуубалтнай, «Хорин гурбадахи хамтын байрада» гээд харюусаха.

Газааһааншье харахада һайхан, досооншье ороходо сэбэр, һаруул, уужам гурбан дабхар шэнэ байшангай таһалгануудһаа хүгжэмэй абяан, хүхюун энеэдэн дуулдажа байдаг.

Энэ байрада басагад ороһоор хэдэн һара болоо. Түрүүшээр танил басагадтаа ерэһэн һогтуу хүбүүд, ондоо зоншье шэнэ байрын коридор соогуур үзэгдэдэг, сонхонуудай шэлшье заримдаа эбдэршэдэг, зарим таһалгануудһаа мэгдүү абяан соностодог байһан юм. Шэнэ байрада ороходоо, хуушан заншалай хог үлэгдэлые оро һэегүй үгы болгохо шухала байгаа бшуу. Энээн тухай хамтын байрын совет һаналаа табижа, тусхай суглаа зарлаһан байна. Ондоо тээхи зоной ерэлгые хизаарлаха, таһалга соохи байдалые гуримшуулха гэжэ тогтоогдоһон байгаа.

Шэнэ гуримтай болохоһоо хойшо хамтын байрада үлүү шууян үгы болоод, хэрэгтэ хэрэггүй хүнүүд һүндэлхэеэ болинхой. Залуушуулай олонхинь үдэшын һургуулинуудта, техникумүүдтэ, элдэб кружогуудта ябадаг, тэдэнэй хэшээлдээ бэлдэхэдэнь зохид болонхой. Хамтын байрадахи эсхэлгын, уралан оёлгын кружогууд ажалаа шэнээр эмхидхээ. Улаан булан түхеэрэгдэжэ, радиоприемник тэндэнь табигдаһан, гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн байна. Үдэшэ тэндэнь ороходо, зарим басагад гараараа угалзатуулан, нүгөөдүүлынь машинкаар оёжо һуудаг. Эндэхи хүмүүжүүлэгшэ Ольга Шалбаевна Ертыханова эдэнэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ. ВЛКСМ-эй ЦК-гэй лектор ерэжэ «Ажаһуудал гээшэ ганса нэгэн хүнэй хэрэг бэшэ» гэһэн һонирхолтой лекци уншаа һэн. Мүн 31-дэхи һургуулиин багша Клара Георгиевна Агильдина, 12-дохи һургуулиин багша Галина Геннадьевна Звездкина гэгшэд ходо хөөрэлдөө хэжэ байдаг. «Совет залуу хүнэй моральна шэнжэ түхэл» гэһэн лекци комбинадай комсорг Александр Быков уншаа.

Таһалганууд сооншье ариг сэбэр, хэрэгтэй мебельнүүд табяатай. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ажалайнгаа һүүлээр культурнаар амарха арга баран бии. Ариг сэбэрые һайнаар сахидаг гол аргань юуб гэхэдэ, энэ хамтын байрын совет үүсхэл, оролдолго гарган хүдэлнэ. Соведэй түрүүлэгшэ, комсомолой гэшүүн Полина Угрюмова эдэбхитэй басаган юм. Улан-Удын горсоведэй депутат, хамтын байрын комендант Людмила Ивановна Корнакова мүн лэ ехэ анхарал табидаг байна.

Хамтаараа кинодо, театрта ошожо харадаг, элдэб хэмжээ-ябуулга түсэбэй ёһоор эмхидхэдэг заншалтай. Хамтын байрын совет һуража байгшадтаа туһална. Жэшээлхэдэ, үдэшын һургуулиин 9-дэхи класста һурадаг—барилгын монтажна управлениин хүдэлмэрилэгшэ Настя Сизыхтэ, медицинскэ сестрануудай курсада ябадаг, колбасна цехын хүдэлмэрилэгшэ Феня Краснояровада тусгаар таһалганууд үгтөө.

Тиимэл хадань, эндэхи басагад: «Бидэнэр 23-хида байдагбди»,—гэжэ омогорхон хэлэдэг ха юм!

П. Натаев.

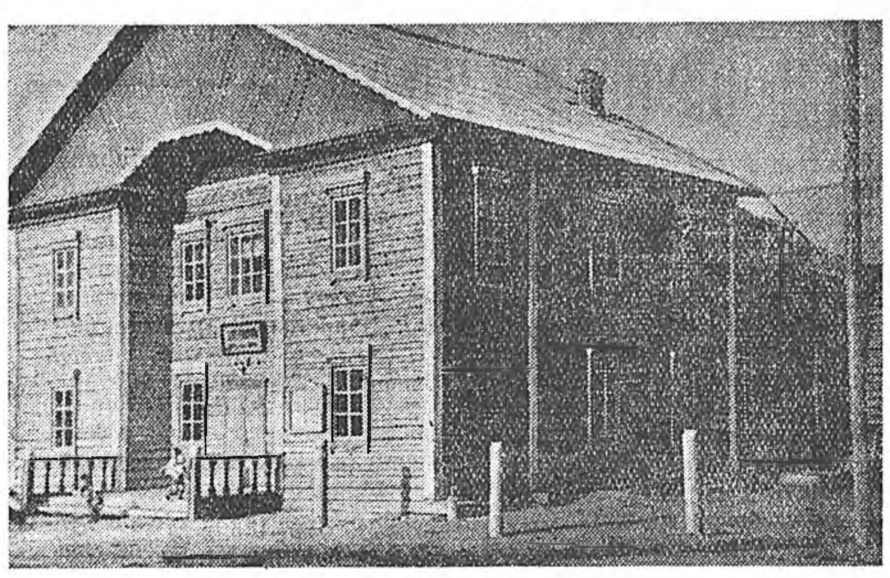
Хамтын магтаалда хүртэнэ

Республикымнай совнархозой түрүү предприятинуудай нэгэн болохо Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай бэлэг бэлдэжэ байна. Заводой коллективэй абаһан уялга соо продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэй түсэбые уридшалан дүүргээд, даабариһаа гадуур 10 мянган кубометр модо уһанһаа гаргаха гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

300 жэлэй ойн һайндэрэй урда тээ КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй зарлагдаха болоһонтой дашарамдуулан, түс заводойхид мүрысөөнэй эршые улам шангадхажа ороо. Продукци үйлэдбэрилхэ май һарынгаа түсэб болзорһоонь 7 хоногоор урид дүүргээ һэн.

Уһаар урдажа ерэһэн модые хүдөөдэ гаргаха хүдэлмэри дээрэ хэдэн бригада мүрысэнэ. Нүхэд Татарников, Цыденов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд үдэр ерэхэ бүри олон кубометр модо уһанһаа гаргана. Заводой үйлэдбэриин гол цехүүдтэ хүдэлмэрилдэг А. Конев, И. Краснов гэгшэдэй бригаданууд баһал һайнаар хүдэлмэрилжэ, хамтын магтаалда хүртэжэ байна.

Д. Аюшеев.

Зураг дээрэ: Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой Культурын шэнэ байшан харуулагдана. Энэ байшан соо 250 хүн багтаха юм.

И. Очировай фото.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Бэлигтэй залуу актриса

«Занданхан бүреэтэй ташуураа
Захынгаа дабаанда баряарай
даа.
Заяанай илдамхан нүхэртэйгөө
Заагдаһан газартаа уулзаарай
даа»,—гээд хонгёохон хоолойтой басаганай радиогоор дуулахадань, город болон хүдөө тосхонуудай зон ехээр һайхашаан шагнадаг агша. Энэмнай бурят драмын театрын артистка Сэрэмжэй Уладаева гээшэ. Бурят арадай дуунуудые зохид һайнаар дууладагаараа ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Залуу артистка уран шадабариингаа арюун һайхан замда гараһаар тиимэ үнинэй бэшэ юм.

Энэ намар Москвада болохо манай арадай социалистическэ удхатай, үндэһэнэй маягтай соёл культурын бурьялма хүгжэлгэ харуулагдахаяа байна. 1940 оной декадаһаа хойшо бэлигтэй залуу артистнууд, уран зохёолшод, искусствын бусад мэргэжэлтэд олоороо урган гаранхай. Тэдээнтэй хамта Сэрэмжэй Уладаева декадада эршэтэйгээр бэлдэлсэжэ байдаг. Сэрэмжэй Хэжэнгын аймагай Чесанын долоон жэлэй һургуулида һуража байхадаа, дууша бэрхээрээ, бишыхан зүжэгүүдтэ һайнаар наададагаараа бусад һурагшадһаа илгардаг бэлэй. Тэрэ үеэр тэндэ багшалжа байһан, РСФСР-эй габьяата артист В. К. Халматов залуу басаганай бэлиг шадабариие үндэрөөр сэгнэжэ, бэлиг мэргэжэлэйнь саашадаа улам һалбарха хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө туһалһан байгаа. 1952 ондо тэрэ һургууляа дүүргэһэнэй һүүлээр С. Уладаева бурят драмын театрта ороод, хүдэлжэ эхилһэн юм.

—«Минии багша В. К. Халматов артистка болохо хүсэл намда олгуулжа, искусствын орёо бэрхэ асуудалнуудтай танилсуулаа һэн. Элдэб бэрхэшээлнүүдтэй ушархадаа мүнөөшье Владимир Константиновичта хандахадамни, эсэгэ мэтээр намда заажа, ойлгуулжа үгэдэг,—гээд Уладаева омогорхон хөөрэнэ.

Нүхэр Уладаева бурят драмын артистнуудай бүлэдэ ороод хүдэлжэ эхилхэдээ олон юумэ ойлгожо абаха гэжэ оролдодог һэн. Тэрэ гэһээр 20 гаран рольдо наадажа, харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха. Гольдониин «Хоёр господинай зарса» гэжэ зүжэгтэ зарса басаганай роль эгээ түрүүн наадажа, артистка болохо замаа захалаа һэн. Тэрээнһээ хойшо Д. Батожабайн «Галта мүрэн» гэжэ зүжэгтэ һаалишан басаганай, Ж. Тумуновай «Сэсэгмада» — Сэсэгмаагай, Ц. Шагжинай «Будамшууда» —Гэрэлэй, «Түрүүшын жэлдэ» — Долгорой, «Хабарай дуунда»—Рэгзэдэй рольнуудые һайнаар наадаһан байна. Сэрэмжэй Уладаевагай наадаһан рольнуудһаань Гэрэл басаганай, мүн «Эй, даа Базар, Базар» гэдэг зүжэгэй Даримын образуудые илангаяа тодо хурсаар гаргажа шадаһыень тэмдэглэхэ шухала. Залуу актриса революциин урда тээхи хүндэ хүшэр байдалда байһан бурят басаган боложо наадахадаа, охин дундаа ургажа ябаһан уран бэлигээ харуулаа. Мүн мүнөө сагай залуу басагадай образуудые үнэншэмэ бэрхээр зурагладаг.

Мүнөө Б. Пурбуевай «Сасуутан» гэжэ зүжэгтэ Янжима боложо наадахаар бэлдэжэ байнхай.

Театрынгаа, мүн хүдөөгэй клубуудай сцено дээрэ наадахаһаа гадна, иргүү һайхан дуунуудые радиогоор дууладаг юм. Тиимэһээ радио шагнагшад Уладаевагай хоолойн ханхинахые хүлеэжэ ядан, дууладаг дуунуудыень дамжуулыт гэжэ захидаг байна.

Сэрэмжэй Уладаевагай саашанхи ажалдаа үшөө ехэ амжалта түйлаха байһандань үнэн зүрхэнһөө найдагдана.

Ч. Дарибазарон.

СЕ МАН ИР,
КНДР-эй поэт

ХҮҮРГЭ

Эшхэрээд бомбын дахинаа
Энээхэн хүүргые тудааш һаа,
Баатар араднай удангүй
Баһа һөөргэнь бодхоохол.
Хүүргые сүүдхэдээ хэдыхэн
Харатай дайсан һандарганаб,
Тэдыхэн шэнэ хүүргэнүүд
Табигданхай байхал даа.
Нэгэ үбгэжөөл хүлэрэнхэй
Нюураа аршажа байхадаа
Аргааханаар иигэжэ хэлэбэ,
Аладай холо руу харан:
«Хамагые туршаһан нюргаараа
Хүүргэ боложо шададаг һаа,
Хүүеэшэ энэ мүрэн дээгүүр
Хүндэлэн хэбтээд үгэхэ һэм.
Ажана нютагайм сэрэгшэд,
Арадай түлөө тэмсэгшэд
Дээгүүрнь гараад илалтадаа
Дабхиг лэ барандаа!»
Хатуу энээхэн үгэнүүд—
Харагдадаггүй хүүргэнүүд.
Арадууд дээгүүрнь гарана,
Амгалан байдалдаа зорино.
Мүрэн дээгүүрхи хүүргэнүүдые
Мүнөө яагаадш буталха
Тиимэ һалхин байхагүй,
Тиимэ бомбо байхагүй!

А. Бадаев оршуулба.

А. МАНГАТХАНОВ

ЭНЭ ЮУН БЭ?

Һөөм болохо шэхэтэй,
Һөөл аймхай алдартай,
Теэд иимэ амитан аад,
Тайгада нютагжан байдаг.
Үбэл хүйтэнэй болоходо
Үнгэ зүһөө хубилдаг.
Саһанай ороод байхада
Сагаан дэгэлээр хубсалдаг.
Харин хабар болоходо
Харабалш ондоо байха.
Боро дэгэл үмдөөд,
Борбогор юумэн гүйхэ.

(Шанааган).

КЯХТЫН АЙМАГТА

ШЭНЭ ПЛАНЕТАРИ МОСКВАҺАА АБТАБА

Хизаар ороноо шэнжэлхэ Кяхтын музейдэ «УП-2» гэжэ шэнэ планетари абтаба. Энэнь Московско планетариин мастерскойдо тусхай захилаар бүтээгдээ.

Шэнэ планетариин байра һаяар баригдажа эхилхэнь.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЫН ТҮЛӨӨ

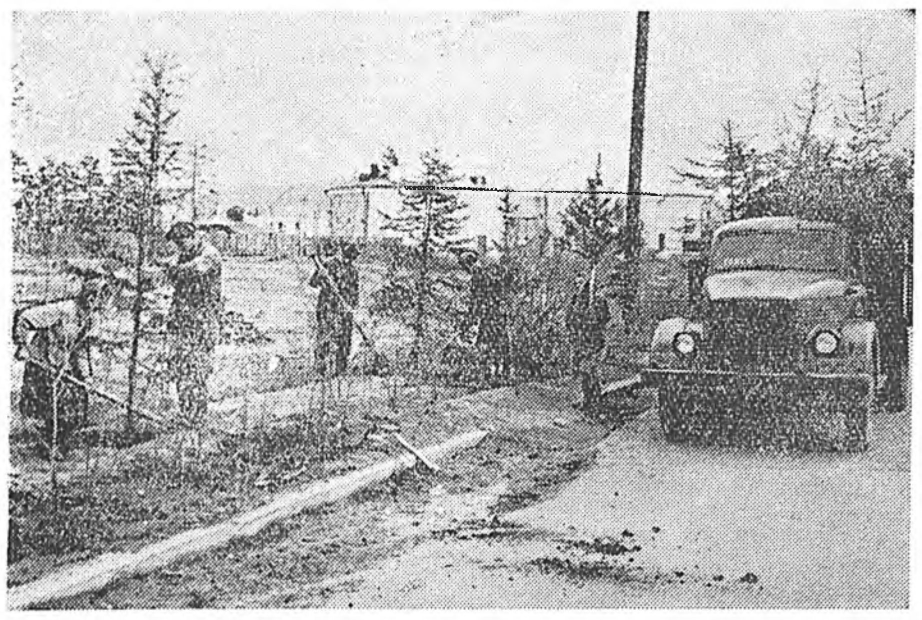
Аймагай совхоз, колхозууд, промышленна предприятинууд 300 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа һайнаар дүүргэжэ байна.

Кяхтын промкомбинадай, эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

ПИОНЕРЭЙ ТҮРҮҮШЫН ОРГАНИЗАЦИИН ДУРАСХААЛДА

Кяхта городой хүүгэдэй нэгэдэхи байшангай үбэр таладань дурасхаалай гаршаг хадагдаба. «Аймаг соохи эгээн түрүүшын пионернүүдэй эмхи энэ байшан соо 1924 ондо тогтоогдоһон юм» гэжэ тэндэнь бэшэгдэнхэй.

А. Андреев.

Республикымнай нийслэл хото— Улан-Удэ город үдэрһөө үдэртэ болбосон түхэлтэй, гоё һайхан боложо байна. Зураг дээрэ: БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион ошоһон харгые зубшуулан шэнэһэн модод һуулгагдажа байна.

Л. Хайдуровай фото.

Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө

Футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байгаа мүрысөөнэй дүрбэдэхи уулзалган болобо. Городок городто үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ нютагай «Металлург» гэжэ командынхид Улан-Удын зооветеринарна институдай командатай наадахадаа, 3:2 гэһэн тоотойгоор шүүгээ.

Кяхта городойхид Галуута-Нуурай «Шахтер» командатай наадажа, нүгөөдүүлээ 4:1 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна. Мүн шэлэй заводой команда сэмбэ нэхэгшэдтэй тулалдахадаа, түрүүшээр яһала һайнаар, эмхи гуримтайгаар наадабашье, алдуу гаргажа, ялын бүмбэгэ сохюулаад, 3:4 гэһэн тоотойгоор нүгөөдүүлдээ шүүгдэшоо.

Дүрбэн уулзалгын удаа Городогой «Металлург», Улан-Удын зооветинститудай команданууд абажа боломоор 8 очкоһоо тус тустаа 5 очкотой болоод, түрүү зэргэдэ ябана.

М. Александров.

Техникумүүдэй хоорондо үнгэргэгдэһэн мүрысөөн

Бурядай совнархозой техникумүүдэй дунда болоһон хоёрдохи спартакиада ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Мүрысөөнэй программадань хүнгэн атлетикэ, волейбол, баскетбол, велосипед, буудалган оролсоно. Мүрысөөндэ республикымнай техникумүүдэй 300 гаран шамбай солбон спортсменүүд хабаадалсажа, командануудай дунда, мүн өөһэд хоорондын түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэһэн байна.

Хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ лесотехникумэй команда шалгаржа, спартакиадын дамжуулгын шанда хүртэбэ. Мүн эдэнэр буудалгаар, велосипедээр урилдахадаа, баскетболоор (эрэшүүл) наадахадаа түрүү һууринуудые эзэлээ. Хоёрдохи һуурида мяха-һүнэй техникумэй команда, гурбадахида индустриальна техникумэйхид гараһан байна.

А. Михайлов.

Заводой залуушуул олоороо һуралсана

Мүнөө хаа хаанагүй һуралсалай жэл дүүрэжэ, ахалагша классай һурагшад хабарайнгаа шалгалта үгэжэ байнхай. Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд хүдэлмэришэн - залуушуулай һургуулида үдэшэндөө олоороо һуралсадаг юм. 1958—1959 оной һуралсалай жэлые 200 гаран хүдэлмэришэд дүүргэжэ гараба. Тэдэнэй тоодо: кузнечнэ цехын коммунистическэ ажалай бригадын бригадир нүхэр Болдырев, капитальна барилгын таһагай штукатуршан Селиванова, котельнэ цехын электрик Ажеев, вагон хабсардаг цехын модошо дархан Сахаров гэгшэд ажалдаашье, һуралсалдаашье шалгардаг.

—Манай заводой хүтэлбэрилэгшэд залуу хүдэлмэришэдэй һуралсахадань али болохоор туһалжа байдаг, — гэжэ нүхэр Болдырев хөөрэнэ.—Ерэхэ һуралсалай жэлдэ 350 гаран залуушуул болон комсомолшууд һуралсалда хабаадуулагдахаар хараалагдана.

Заводой хүдэлмэришэд 1959—1960 оной һуралсалай жэлдэ түмэр отолдог нэгэ станок, слесариин, уран дархашуулай зэр зэмсэгүүдые, харуулан ойлгуулха плакат, зурагуудые үдэшын һургуулида бэлэглэхэнь.

Т. Бадмаин.

Хилын саанаһаа

Женевэдэ боложо байгаа гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ

ЖЕНЕВА, июниин 2. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй мүнөөдэрэй заседани дээрэ Берлинэй асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэһэн байна. Түрүүлэгшээр А. А. Громыко һуугаа.

ГДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Больц түрүүлэн үгэ хэлээ.

Германиин газар дээрэ байгуулагдаһан эзэмдэлгын гуримые усадхаха саг тулажа ерээ гэжэ Германиин Демократическа Республикын правительство тоолоно гээд Л. Больц хэлэбэ. Энэ яахадаа хойшолуулагдашагүй хэрэг болооб гэхэдэ, Баруун Берлин Германи болон Европодохи эб найрамдалда аюул тохёолдуулха аймшагтай гуламта болоод байна ха юм.

Баруун Берлин хадаа Германиин Демократическа Республикада, хүршэ гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр ябуулагдадаг хорото аашануудай гуламта болоо гэжэ хэдэ хэдэн баримтануудые дурдан, Л. Больц харуулһан байна. Эб найрамдалда аюултай эдэ бүхы хорото ажал-ябуулга Баруун Германиин дайнда бэлэдхэжэ байһан хэрэгтэй нягта холбоотой юм. ГДР-эй правительствын һанамжын ёһоор, Баруун Берлинэй асуудалые шиидхэлгэ хадаа Баруун Берлиндэ Германиин милитаристнуудай гаргадаг хорото аашаһаа боложо дай һүжэрөөхэ аюулые усадхаха гэһэн зорилготой байха ёһотой. Иимэ шиидхэбэриин абтабал, бүхы Берлин эб найрамдалай город болохо, Баруун Берлиндэ эзэмдэлгын гурим усадхагдаха бшуу.

Германитай эбэй договор баталалга, мүн Баруун Берлинэй асуудалые шиидхэлгэ айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ ГДР-эй делегаци тоолоно гээд Л. Больц үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Л. Больцын һүүлээр ФРГ-гэй делегациие түлөөлэгшэ В. Греве үгэ абаа. Германитай эбэй договор баталха тухай советскэ дурадхалнуудые баталан абалгада эсэргүүгээр ФРГ-гэй делегациин хэһэн мэдээжэ арсалтануудые Греве үгынгөө ехэнхи хубидань дахин дабтаһан байна.

Һүүлээрнь СССР-эй делегациие толгойлогшо А. А. Громыко үгэ хэлээ.

Зүблөөнэй үнгэрһэн пленарна заседани дээрэ, тэрэшэлэн энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгын үедэ, эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ СССР-эй делегаци Берлинэй асуудалые шиидхэхэ тухай Советскэ правительствын оруулһан дурадхалнуудай удхыень хэлэжэ үгөө һэн гээд А. А. Громыко баруун гурбан гүрэнүүдэй энэ асуудалаар оруулһан дурадхалнуудые шэнжэлһэн байна. Комплексно түсэб гэдэг соогоо баруун гурбан гүрэнүүдэй оруулһан дурадхалнууд Берлинэй асуудалые үгээ ойлголсон шиидхэхэ хэрэгтэ ямаршье туһа нэмэри боложо шадахагүй гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энээн тухай мүнөө боложо байгаа зүблөөн дээрэ советскэ делегаци тодо һонороор мэдүүлээ һэн.

Берлинэй асуудалаар США-гэй правительствын баримталдаг хараа бодол тухай США-гэй гүрэнэй секретарь г-н Гертер майн 14-дэ хэлэһэндээ орходоо майн 26-да дахин бүри дэлгэрэнгыгээр хэлээ һэн гэжэ А. А. Громыко һануулба. Теэд хэлэһэн энэ үгэнь горьтойхон арсалтатай, энэнь гэмшэлтэй. Хэлэһэн энэ үгэнь хадаа баруун гурбан гүрэнүүдэй правительствонууд хэлсээ баталхын тулада ямаршье туһа нэмэри болохогүй хараа бодол баримталжа байһаар гэһэн һанамжые бүри батадхаһан байна.

Һүүлээрнь А. А. Громыко К. Гертерэй дурадхаһан долоон пунктнүүдһаа бүридэһэн программа тухай хэлээ. Баруун гүрэнүүдэй дурадхаһан энэ түсэбэй пункт бүхэниие хурсаар шүүмжэлээд, СССР-эй делегациие толгойлогшо иигэжэ мэдүүлээ. Харин гүрэнүүдэй Баруун Берлиниие эзэмдэжэ байһан гуримые мүнхэрүүлхэ, эзэмдэлгын энэ гуримые тэрэшэлэн Зүүн Берлиндэ дэлгэрүүлхэ гэһэн үргэн ехэ, тодорхойгоор зохёогдоһон түсэб манай урда табяатай байна гэжэ А. А. Громыко саашань үргэлжэлүүлээ.

Иимэ түсэбэй табигдаад байхада, Берлинэй асуудалые үгээ ойлголсон шиидхэхэ һанал бодол энээн соо бии гээшэ гү?—гээд А. А. Громыко хэлэбэ. Хэдышье оролдоо һаамнай, иимэ тобшолол хэхын аргагүй гэжэ һананаб. Эдэ баримтануудые хаража байхадаа тад ондоо тобшолол хэхээр байна. Иимэ тобшолол һаяхан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев тодо һонороор, дэлгэрэнгыгээр хээ һэн. Баруун гүрэнүүдэй дурадхаһан проект соо «хэлсээ хэхын тулада нэгэшье баримта үгы. Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын тулада эдэ дурадхалнуудай үндэһэ һууридань зүб шиидхэбэри баталан абаха гэһэн дура хүсэлэн байхагүй. Теэд энээниие бүхы арадууд хүлеэжэ байна ха юм» гэжэ Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглээ һэн.

Советскэ правительство Баруун Берлин тухай асуудалые үгээ ойлголсон шиидхэхые үнэн зүрхэнһөө оролдоно, хэрбээ Германиин Демократическа Республикын хуулита эрхые хараадаа абаад байгаа һаа, Берлинэй асуудал зүбөөр, һайнаар шиидхэгдэхэ һэн гэжэ тэмдэглээд, А. А. Громыко ГДР-тэ «Советскэ Союзай үгэһэн мандадһаа ондоо ямаршье мандат байхагүй» гэһэн баталамжын шал худал байһыень элишэлэн харуулаа.

Советскэ Союз болон ГДР-эй хоорондо байгуулагдаһан харилсаануудые тон буруугаар тайлбарилдаг дээрэһээнь эдэ харилсаануудай удхыень ойлгуулжа үгэхэ ушартай болоноб гээд, А. А. Громыко иигэжэ мэдүүлбэ. Германиин зүүн хубида хэзээ нэгэтэ Советскэ Союзай бэелүүлжэ байһан эрхэ болон үүргэнь бүхыдөө Германиин Демократическа Республикада үни хада дамжуулан үгтэнхэй.

Тиимэ болохолоороо, эрхэ хуулиингшье талаһаа хаража үзэхэ болоо һаа, Советскэ Союз болон ГДР-эй хоорондо баталагдаһан хэлсээнүүд Советскэ Союзай зүгһөө ГДР-тэ ямар нэгэн «эрхэ түлөөлэлгэ» гү, али «мандат» үгэхэ эрхэ огто олгоногүй ха юм.

Советскэ Союз хадаа бүхы гүрэнүүдэй аша туһада харюусахаар лэ, ямар нэгэн гүрэнэй эрхэ болон аюулгүй байдалда хохидол ушаруулхагүйгөөр лэ Берлинэй асуудал шиидхэхые дурадхана гэжэ А. А. Громыко онсолон тэмдэглэбэ.

Баруун Берлинһээ гурбан гүрэнүүдэй сэрэгүүдые гаргаха тухай дурадхалнуудта США-гэй, Англиин, Франциин правительствонуудай арсажа байһантай дашарамдуулан, А. А. Громыко иигэжэ тэмдэглэбэ. Берлинэй асуудалаар алишье гүрэндэ таарамжатай хэлсээ баталхын тулада Советскэ правительство Баруун Берлиндэ байһан хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүд тухай асуудалые хайшан гээд шиидхэхэ түшаа хоёр нэмэлтэ дурадхалнуудые оруулһан байна. Бидэнэр Баруун Берлиндэ США-гэй, Англиин, Франциин, СССР-эй сэрэгүүд уридшалан тогтоогдоһон тоогой хэмжээгээр байха тухай үгээ ойлголсожо шадаха байнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ. США-гэй, Англиин, Франциин правительствонуудай Баруун Берлиндэ хариин сэрэгүүдые байлгаха асуудалда ехэ удхашанар олгодог рэһээнь энэ асуудалые шиидх... тэдээндэ арсалта байхагүй ё... гэжэ һанагдана. Энэ асууда... шиидхэжэ боломоор үшөө нэгэ... доо һанамжа бии. Баруун Бер... линдэхи США-гэй, Англиин ... лон Франциин сэрэгүүдые бүр... доошье гүрэнүүдэй олон бэшэ с... гээр һэлгэжэ болохо байна.

Хэнэйшье мэдэһээр, өөрын м... тэй город болохо Баруун Берл... газар дээрэ 4 гүрэнүүдэй гү, ... ондоошье оронуудай сэрэг... байлгые энэ газар эзэмдэжэ... һан удхатайгаар яашье сэгнэг... болохогүй, Баруун Берлинэй д... дын хэрэгүүдтэ хариин гүрэнэй ... рэгүүд хамааралсаха ёһогүй ... зэргэтэй. Эдэ сэрэгүүдэй эрхэ ... ли тухай дүрим тусхай хэлсэ... тодорхойлогдожо болохо юм.

Советскэ делегациин һанам... ёһоор, Берлинэй асуудалаар ... нүүдэй баримталдаг хараа бодо... хоорондо горьтойхон алгас... бии гэжэ энэ асуудалые зүб... хэлсэлгэ харуулаа гээд А. А. Гро... мыко мэдүүлбэ. Зорилго юуб ... дэ, правительствонууд хадаа б... талжа байһан хараа бодолоо ... лүүлхын, таарамжатай шиидхэ... абахын тулада хүсэлэл оролд... гаргаха ёһотой. Манай һанам... ёһоор, хэрбээ үгээ ойлголсож... дото дуранай байгаа һаа, эдэ ... лэл оролдолго һайн аша үрэ ... һэн.

Советскэ делегаци Берл... асуудалые алишье талада таа... жатай байха үндэһэ һуури д... гуримшуулхын түлөө бүхы ю... хэжэ байна. США-гэй, Англиин ... лон Франциин делегацинууд ... оролдолго баһал гаргаха ёһотой ... жэ найданабди.

Үгынгөө түгэсхэлдэ А. А. Гро... ко мүнөөдэрэй заседани дээрэ Ф... гэй түлөөлэгшэ Греве гэгшын ... мэдүүлгэдэ анхарал хандуу... байна. Женевэдэ боложо бай... зүблөөндэ хабаадагшадта ФРГ... правительствын ябуулдаг поли... кын һаад тойбо ушаруулжа б... һыень ФРГ-гэй түлөөлэгшын х... һэн үгэ зүбөөр баталжа үгэнэ ... советскэ делегациие толгойл... тэмдэглээ.

С. Ллойдой хэлэһэн тобшо ... һүүлээр заседани дүүрэһэн бай...

А. А. Громыко Л. Больцтой уулзаб...

ЖЕНЕВА, июниин 4. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Үсэгэлдэр үдэшэлэн СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ГДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Больцтой уулзажа хөөрэлдэбэ. Хөөрэлдөөндэ М. Г. Первухин, И. И. Ильичев, ГДР-эй делегаци... гэшүүд О. Винцер, Г. Теп... П. Флорин байлсаба.

Женевын зүблөөнэй хүдэлмэр... хабаатай асуудалнуудаар тэдэ... һаналаа андалдаа.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй уулзал...

ЖЕНЕВА, июниин 3. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Мүнөөдэр үдын хойто тээ СССР-эй, США-гэй, Англиин, Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд США-гэй гүрэнэй секретарь К. Гертерэй байдаг байшанда уулзажа, юрын хөөрэлдөө хэбэ. Хөөрэлдөөн 2 час 25 минута үргэлжэлөө.

Министрнүүд юрэ хөөрэлдэ... тула үглөөдэр 15 час 30 мину... Франциин делегациин байдаг ... шанда уулзаха гэжэ зүбшэлдэбэ...

Саашань министрнүүд зүб... нэйнгөө заседани Наһануудай Б... шан соо июниин 5-да, пятница... час 30 минутада эхилхэ гэжэ ш... хэбэд.

Алжирта боложо байһан дайн сэрэгые болюулха

ПРАГА, июниин 4. (ТАСС). Чехословакиин телеграфна агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Алжирай ажалшадтай, арад зонтой һаналаа нэгэдэлгын Уласхоорондын профсоюзна комитедэй хоёрдохи сесси тухай коммюнике профсоюзуудай Уласхоорондын федерациин секретариат толилбо. Түс сесси Варна городто 1959 оной майн 24—25-да үнгэрһэн байгаа.

Алжирай ажалшадтай, арад зонтой һаналаа нэгэдэлгын Уласхоорондын профсоюзна комитет, ... коммюнике соонь хэлэгдэнэ, эрэ... зоригтой алжир арадта баадх... дайн сэрэгые болюулхын түл... тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ гэжэ ... лоно. Алжир арадай тэмсэл ... дэлхэй дээрэ эб найрамдал ... гуулхые, арадуудай эрхэ сүлөө... түлөө бүхы түрүү хүнүүдэй тэмс... тэй нягта холбоотой юм, гэжэ к... мюнике соо онсолон тэмдэглэгд...

США-да „Дискаверер“ гэжэ хэмэл одон табигдаба

НЬЮ-ЙОРК, июниин 4. (ТАСС). Үсэгэлдэр Москвагай сагаар 23 час 9 минутада Ванденберг гэжэ базаһаа (Калифорни штат) «Дискаверер» гэжэ нэрэтэй хэмэл одон табигдаһан байгаа. Ракетын хоёрдохи шатань 1600 фунт хүндэ юм. Одоной үзүүр талын камера соо 4 хулганаан ниидэлсэнэ.

Информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, хулганаатай үзүүр талын камерын июниин 4-дэ Номгон далай соо унахадань бэдэржэ олохоор хүлеэгдэнэ.

Олонхи аймагуудта бороо оробо

Байгша оной июниин нэгэ... һээ 4 болотор республикы... мнай үргэн үүжам тала дай... даар хүра бороон ороо. Барга... жанда 25 миллиметр, Улан-Удэдэ—22, Хоридо, Могойто... —14, Петропавловкада—1... Мухаршэбэртэ—10, Кудар... Сомондо—6, Тарбагатайда—5 Түнхэндэ, Цакирта 4 милли... метр хүрэтэр хүра бороон ор... һон байна. Эдэ үдэрнүүд... ороһон хүра бороон хүдөө ажахын ургамалнуудай ург... сада нилээд туһалха юм.

И. Котов.

АРАДАЙ ДЕМОКРАТИИН ОРОНУУДТА

МНР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ

УЛАН-БАТОР. (ТАСС). Кобдо аймагай «Алтайн оргид» гэжэ кооперативуудай нэгэдэлэй Хандалгые Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитет һайшааба. Хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ тухай МНРП-гэй ЦК-гэй III пленумэй табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэхые энэ нэгэдэлэйхид оронойнгоо хүдөө ажахын бүхы нэгэдэлнүүдэй гэшүүдые уряалһан байна. Энэ нэгэдэл бүри үнгэрэгшэ жэлдэ—хоёр жэл урдуур—малай тоо толгой олошоруулха гурбан жэлэйнгээ түсэбые 11 процентээр үлүүлэн дүүргээ һэн.

Хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхын түлөө тэмсэл ёһотойл бүгэдэ арадай хэрэг болонхой. Эдэ нэгэдэлнүүдтэ мүнөө Монголой үмсын ажахынуудай 97,7 процентнь оронхой байна. Эдэ кооперативуудта гүрэн ехэ туһа хүргэнэ. Жэшээлхэдэ, хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэ гүрэнэй зүгһөө үгтэдэг удааншье, богонишье болзорой урьһаламжануудай хэмжээн энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда нёдондоной нэгэдэхи кварталайхида орходоо 55,3 процентээр ехэ болоо.

ШУЛУУ НҮҮРҺЭНЭЙ ШЭНЭ УУРХАЙ

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хубэй гэжэ провинцида (Дунда Хитад) мүнөө шулуу нүүрһэнэй нэгэ ехэ уурхай дээрэ шахта баригдажа байна. Энэ шахта 1960 ондо орондоо миллион гаран тонно шулуу нүүрһэ үгэхэ юм. Энэ уурхай Ухань гэжэ нютагта байдаг. Тооложо үзэхэдэ, барилгын дүүрээд байхада энэ уурхай жэлдээ 17 миллион тонно нүүрһэ үгэжэ байхаар хараалагдана.

ХИТАДАЙ СОЁЛОЙ АЖАБАЙДАЛ

КПСС-эй XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл манай ажал-ябуулгада ехэ дэбжэлтэ түрүүлээ гэжэ Хитадай уран зохёолшод бэшэнэ. Коммунизм байгуулжа байгаа арад зоной баатаршалгануудые үнэн зүбөөр харуулха, зохёолнуудайнгаа удхашанарые һайжаруулха, зохёолнуудаа һонин болгохо тухай литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй урда Н. С. Хрущевой элидхэлээр табигдаһан зорилгонууд болбол гансашье советскэ литература, искусствын бэшэ, мүн баһа социалистическэ бүхы оронуудай литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй урдахи асари ехэ зорилгонууд мүн болоно гэжэ Хитадай уран зохёолшодой Союзай түрүүлэгшын орлогшо Шао Цюань-линь «Шицзэ Вэнь-сюэ» («Дэлхэйн литература») гэжэ журналда һая бэшээ. Хитадай литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэд советскэ литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэлые шэнжэлхэ ёһотой гэжэ тэрэ бэшэнэ.

Советскэ уран зохёолшодой номууд Хитадта аргагүй һонирхолтойгоор уншагдажа байдаг. Горькиин бүхы тооной зохёолнууд хитад хэлэн дээрэ оршуулагдаа.

Республикын театрнуудай репертуар горьтойхоноор хубилба. Шэнэ зохёолнуудай олонхинь Хитадта болоожо байгаа бүгэдэ арадай ехэ дэбжэлтые, гоминданай засагһаа үлэһэн олон зуун жэлэй гээгдэлһээ гарахын түлөө ажалшадай шэн зоригто тэмсэлые харуулна. Хуушанай революционер хүгшэн Тао Чэнэй хөөрөөгөөр зохёогдоһон «Минии бүлэ» гэжэ пьесэ Пекин, Шанхайн театрнуудай сценэ дээрэ тон ехэ һонирхолтойгоор харуулагдажа байдаг. Лао Шэйн «Наймааша басаган» гэжэ пьесэдэ зон аргагүй дуратай. Хитад уран зохёолшодой драматическа хэдэн шэнэ зохёолнууд дүүргэгдэжэ байна.

Энэ жэлэй хабар Хитадай хүгжэмдэ шэнэ шэнэ зохёолнууд бии болоо. Композитор Цюй Си-сянь Хитадай улаан арми тухай кантата бэшэжэ дүүргэбэ. Майн 8-да Пекинэй хүдэлмэришэдэй клубта тэрэ хүгжэм түрүүшынхеэ зэдэлээ.

Гуйчжуо гэжэ провинцида һая «Улаан армиин фонарь» гэжэ хатар харуулагдаба. Энэ хатар ехэ һонин түүхэтэй юм. 24 жэлэй саада тээ Цай Хэнчжан гэжэ таряашан тэрэниие зохёожо, анха түрүүн харуулһан гэдэг. Энэ хатараа тэрэ Хитадай улаан армиин сэрэгшэдтэ ехээр һонирхуулан харуулдаг байгаа.

Японой булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлэй хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ, мүн агуухэ походой үедэ улаан армиин сэрэгүүд гэдэргээ сухариха баатай болоожо, тэдэнэй хойноһоо ерэһэн гоминданай этэгээдүүд, помещигүүд улаан армиин сэрэгүүдые баяртайгаар угтаһандань хоролхожо, энэ хатар наадахыень тарияашадта хориһон байгаа. Теэд тэдэнэй хэды хорижо байбашье, зон үдэшэндөө һэмээхэнээр сугларжа, Цай Хэн-чжанай хатарые харадаг һэн. Харин ороной сүлөөрһэнэй һүүлээр лэ энэ хатар хоригдохоёо болёо. Мүнөө энэ хатар арад зоной дунда айхабтар ехээр һонирхогдожо байдаг.

Эдэ бүгэдэ хадаа соёлой талаар ехэ хубисхал хэхын тулада Хитадай Коммунистическэ партиин ябуулжа байһан хүдэлмэриие харуулна.

А. Власов.

ЭНДЭ ГАЙХАМШАГТА МАШИНАНУУД БҮТЭЭГДЭНЭ

Суута Ян Жижкиин буһалгаа хэжэ байха үедэ Сезимово Усти гэжэ город багахан тосхон байһан юм гэдэг. Мүнөө энэ город Чехословакиин машина бүтээлгын промышленностиин үргэн хүгжэжэ байгаа гол газар болонхой.

Металл отололгын янза бүриин станогуудые гаргадаг, орёо нарин машинануудые заһабарилдаг «Ковосвич» гэжэ завод городой томо предприятинуудай нэгэн болоно. Һүүлэй 10 жэл соо эндэ 15 мянга гаран янза бүриин станогууд бүтээн гаргагдаа. Эдэ жэлнүүдтэ заводойхид 56 шэнэ станогуудые гаргадаг болобо.

Энэ заводой гаргадаг продукциин орёо нарин, шанар һайнтай байһыень нэгэ баримта гэршэлнэ: гаргадаг зүйлнүүдэйнь хахад гадаадын оронуудта худалдагдажа байдаг.

В. Латов.
(ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26, Телефоны редакции: редактора —46-32, зам редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации— 35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01057. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 48